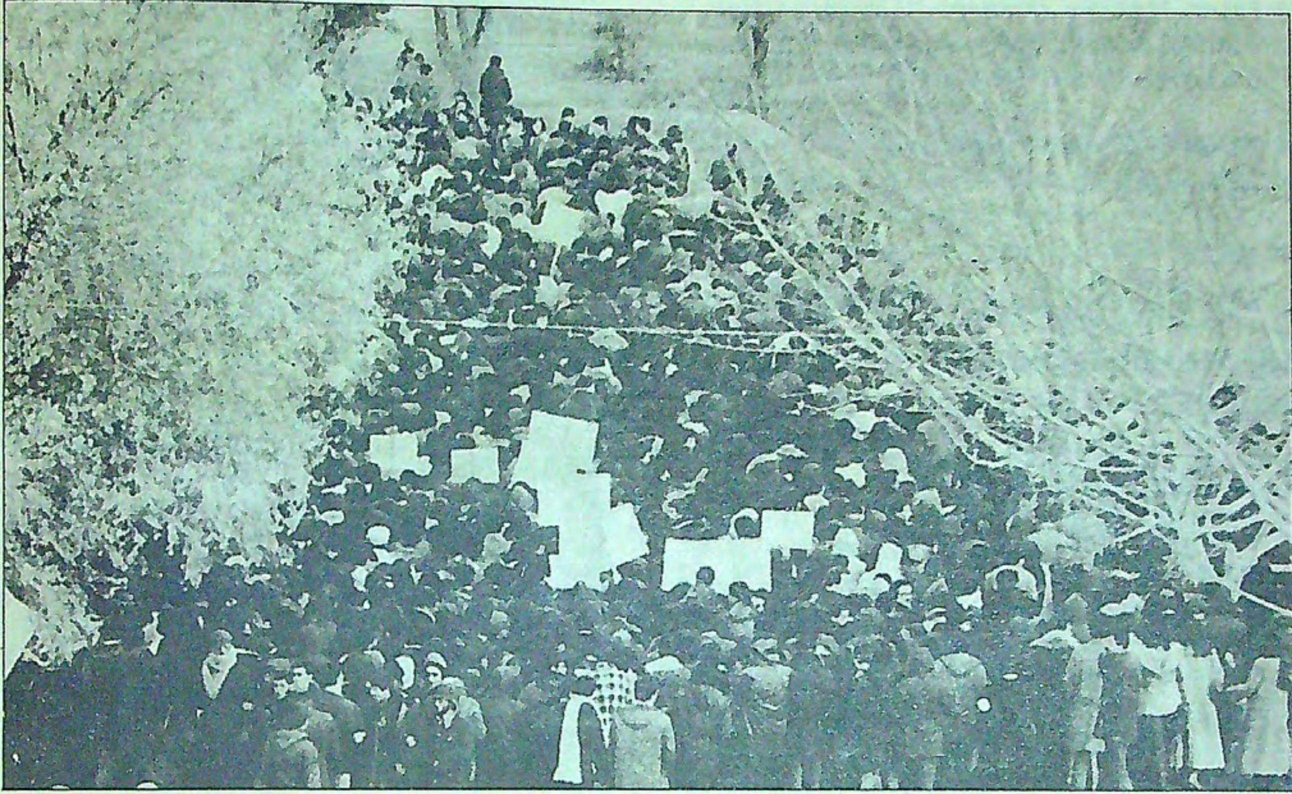
Aylık Gençlik Haber-Yorum Dergisi

demokrat arkadaş

400 TL (KDV dahil)

Ekim 1987, Sayı 1

"Bugün gençliğin önünde çetin bir mücadele süreci vardır. Kuşkusuz böyle bir süreç; yeni kazanımlar, geri çekilmeler, hatta mevzi kaybetmeler, ama taze bir solukla ve yeniden ileri doğru atılacak adımlarla sürüp gidecektir. Mücadeleyi bu iniş ve çıkışlarıyla bir bütün olarak görmek zorundayız."

MÜCADELE DEVAM EDİYOR

İÇİNDEKİLER

DİDAR ABLA

UNUTMAYACAĞIZ

Sahibi: H. Haluk SAĞKAL
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Nail ÇAVUŞ
Adres: Ticarethane Çıkmazı Uğur Han 15/2 Cağaoğlu/ISTANBUL
Basıldığı Yer: MAPSAN 526 63 04
Yurtiçi Abone: 6 Aylık: 2.000 TL./Yıllık: 4.000 TL.
Yurtdışı Abone: 30 DM
Dağıtım: CEMMAY 5270153

ÇIKARKEN

Öncelikle cevaplanması gereken soru: **Niçin bir gençlik dergisi?**

80'li yıllar Türkiye'de demokrasiden yana güçler için karanlık bir dönem oldu. 12 Eylül Askeri Darbesiyle birlikte varolan bütün demokratik haklar ortadan kaldırıldı. Anayasal hak ve özgürlükler bir yana, toplumun özgürlük ve demokrasi bilinci bütünüyle yokedilmek istendi. Amaç; zora dayanan bir yönetimi, devlet terörünü meşrulaştırabilmekti. Sonuçta, bir süre için de olsa, ülkedeki bütün muhalif kesimler baskı, işkence ve yasaklarla susturuldu. Bu süre boyunca, ülkeyi yönetenler, devletin yeniden-örgütlenmesinin hukuki ve kurumsal temellerini attılar. Yeni devlet örgütlenmesi ve yasal düzenlemeler, askeri rejim koşullarını kalıcılaştırma çabalarıydı. Kısaca bütün silahlar, emekten yana güçlere çevrildi.

1983'de yönetimi devralan sivil iktidar, siyasi ve ekonomik programını uygulayabilme açısından son derece elverişli koşullar içinde göreve başladı. Bir taraftan emekten yana güçler üzerindeki baskılar sürdürülürken diğer taraftan, sermaye sınıfı için sonsuz bir manevra alanı sağlandı. Uluslararası sermayeye çağrılar çıkarıldı. Ucuz emek cenneti Türkiye'den pay almaları için...

Türkiye bugün, yani 21. yüzyılın eşiğinde, insanlarını ipe çeken, işkence tezgahlarından geçiren bir ülke olmanın ayıbını taşıyor. İşte son 7 yılın bilançosu budur.

Yaşanan bütün olumsuzluklara rağmen ülkenin demokrasi güçleri bugün, bir umudu yeniden yeşertmenin mücadelesini vermektedirler. Grevler, miting ve yürüyüşler, direnişler yeniden canlanan toplumsal muhalefetin ilk işaretleridir. Ülkemiz devrimci gençliği de geçmişten devraldığı mücadele geleneğine sahip çıkma çabası içindedir. Herkesin bildiği gibi üniversitelerdeki antidemokratik uygulamalar, artık sessizce kabullenilmemektedir. Devrimci gençlik, özerk-demokratik üniversite mücadelesinin önünü açarken bir yandan da gelişen toplumsal muhalefet içindeki yerini almaktadır.

Yazının başında sorduğumuz sorunun cevabı da buradadır. **ARKADAŞ, devrimci gençliğin akademik-demokratik mücadelesinin sesi olmak için yola çıkıyor. ARKADAŞ, devrimci gençliğin demokrasi güçleriyle dayanışma mücadelesinde bir kürsü olmak için yola çıkıyor.**

***

İkinci soru: **ARKADAŞ, devrimci gençliğin mücadelesine nasıl bakıyor?**

Türkiye'de gençlik hareketi, 1960'lı yılların ikinci yarısında köklü bir nitelik değişimine uğramıştır. Geleneksel reformcu çizginin yedeği olmaktan çıkan gençlik, DEV-GENÇ hareketiyle birlikte kendine ilk kez devrimci bir mücadele perspektifi edinmiştir. Türkiye'de gençlik hareketi için yeni bir dönemin, yeni bir mücadele anlayışının ifadesi olan DEV-GENÇ kendinden sonraki kuşaklara da güçlü bir mücadele geleneği bıraktı. Nitekim 70'li yıllar boyunca faşist saldırılar karşısında kitlesel bir direniş hattı oluşturma mücadelesine girişen devrimci gençlik, sahip çıktığı geleneği yeni birikimlerle zenginleştirdi.

Sonuç olarak, bugün DEV-GENÇ örgütsel bir yapı olmaktan ziyade, geride kalan 20 yıl boyunca gençlik hareketine damgasını vuran bir mücadele geleneği olarak kavranmalıdır. İçinde bulunduğumuz dönemde, gençliğin bu geleneğe sahip çıkmasının yolu, özerk-demokratik üniversite mücadelesini, toplumun farklı kesimlerinde gelişen demokratik hak ve özgürlükler mücadelesiyle birleştirebilmesinden geçmektedir.

ARKADAŞ, gençliğin devrimci geleneğine sahip çıkma çabasının bir ürünüdür. Bu çaba, geçmişin bir tekrarı (taklidi) olarak görülmemelidir. Devrimci bir geleneğe sahip çıkmak, varolan birikimi zenginleştirebilecek bir mücadele anlayışını zorunlu kılar. Dolayısıyla bugün, devrimci gençliğin mücadele çizgisi, içinde bulunulan koşulların yüklediği görev ve sorumluluklara göre şekillenecektir.

***

ARKADAŞ, halen yayınlanmakta olan "siyasi dergi" vb. yayınların birçoğuna sempati ve dostlukla bakmaktadır. Bunnunla birlikte, devrimci gençliğin **doğrudan** sözcüsü olacak bir yayına aciliyetle ihtiyaç olduğu inancındayız. Atılan bu ilk adımın sürdürülebilmesi gençliğin kendi sesine sahip çıkmasına bağlıdır. Burada altını çizerek belirtelim ki; kimseyi edilgen birer okur ya da muhabir olarak görmüyoruz. ARKADAŞ'ın sahibi bütün bir devrimci-demokrat gençlik kesimidir.

Bizlerin bu mütevazi çabasını daha ileri götürebilecek arkadaşları (yalnızca katkıda bulunmaya değil) dergiyi sahiplenmeye çağırıyoruz.

***

Son olarak, bilineni bir kez daha tekrarlamak pahasına da olsa, şunu ifade etmeliyiz ki;

Bugün gençliğin önünde çetin bir mücadele süreci vardır. Kuşkusuz böyle bir süreç; yeni kazanımlar, geri çekilmeler, hatta mevzi kaybetmeler, ama taze bir solukla ve yeniden ileri doğru atılacak adımlarla sürüp gidecektir. Mücadeleyi bu iniş ve çıkışlarıyla bir bütün olarak görmek zorundayız.

Unutulmamalı ki; Türkiye'nin içinde bulunduğu karanlıktan sıyrılıp daha 'aydınlık ve ferah günlere' ulaşabilmesinde bu ülkenin genç insanlarına da görev ve sorumluluk düşmektedir. **Bizler, bütün bu görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinde küçük de olsa katkıda bulunabileceğimiz inancıyla yola çıkıyoruz.**

'MÜCADELE DEVAM EDİYOR'

demokrat arkadaş

TARİH BOYUNCA BİLİM-EĞİTİM ve AKADEMİK-DEMOKRATİK MÜCADELE

En genel tanımıyla akademik mücadele, öğretim üyeleri, öğrencileri ve çalışanlarıyla üniversite emekçilerinin nesnel konumlarından hareketle gelişimlerini sağlayacak, çalışma koşullarını düzeltecek talepler doğrultusunda verdikleri mücadeledir.

Akademik kurumların görevi, bilimsel bir anlayışla bilgi üretmek, bilgi toplamak ve bu yolla doğa ve toplumu ileriye yönelik değiştirme eylemine katkıda bulunmaktır. Bunun için toplumun tüm kesimlerinden fazla akademik kurumların kendi içlerinde DEMOKRASİ ve ÖZGÜRLÜĞE ihtiyaçları vardır.

Akademik kurumların hammaddesi "bilgidir". Bilgi, insanın üretim faaliyeti içinde şekillenen toplumsal pratik ve deneyimlerden doğar.

Eğitim-öğretimin yapısı maddi yaşam koşulları tarafından belirlenir. Eğitim-öğretime etki eden ekonomik, ulusal, dini, geleneksel bir çok faktör vardır. Ancak bunlar içinde ekonomik yapının belirleyici bir rolü olduğunu söylemek yanlış olmaz. Hemen her ekonomik yapının kendine adapte ettiği eğitim-öğretim örgütlenmesi vardır.

İLK İNSAN VE BİLGİ

İnsanın bilgi ve deneyimi, tarih boyunca üretim araçlarının gelişimiyle önemli ölçüde paralellik arzetmiştir.

İlk insan bir yandan kendi varlığını dış çevreye karşı korumak, öte yandan beslenmesini sağlamak için doğayla amansız bir mücadeleye girdi. Zayıf olduğu için bu mücadeleyi hemcinsleriyle beraber yürütmek zorundaydı. İlkel komün yaşamı bu ilişkilerden doğdu.

İlkel topluluklar ürettikleriyle ancak kendi ihtiyaçlarını karşılıyor, bütün ürettiklerini tüketiyorlardı. Üretim araçlarının gelişmesiyle toplumsal işbölümü doğdu. İşbölümü ile yapılan 'işler', avcılık, hayvancılık, tarım vb. şekillerde farklılaştı. Artık insan ürettiği malın tümünü tüketmiyor, arttırdığı malı ihtiyacı olan diğer mallarla değiştiriyordu. Meta üretiminin doğuşuyla beraber insanın düşünme yetisi, buna bağlı olarak bilgi ve deneyimi arttı.

İnsanın toplumsal pratik içinde deneyimleriyle kazandığı bilgilerin örgütlü ve bütün olarak kullanması bilimleri doğurdu. Esasen bu süreç, üretici güçlerin gelişip üretimdeki örgütlülüğün artmasıyla gerçekleşti.

ORTAÇAĞDA EĞİTİM

Ortaçağ'a özelliğini veren feodal üretim ilişkileridir. Bu ilişkiler içinde toprak üzerinde mutlak mülkiyet hakkına sahip senyör ve toprağa bağlı köylü çatışan karşıt sınıfları oluşturur. Feodal yapı içinde din adamları ve kilisenin de imtiyazlı bir yeri vardır. Sözkonusu yapı içinde eğitim esas olarak dine, ve ahirete yönelikti. Böylesi bir eğitim hemen her türlü gelişmenin önünü tıkarken, hakim sınıfların sömürü düzenlerinin devamına yarıyordu. Kilise düzenin meşruluğunu sağlamak için "Kutsal Kitaplarda" yazılanları vaazediyor, insanların bu dünyada acı çekseler de öbür dünyada huzura ereceklerini telkin ediyordu. Yoksulluk çeken, emeği gaspedilip ezilen köylülerin tanrıya yakarmaktan başka yapacak hiç bir şeyleri yoktu kiliseye göre... Nasılsa bu dünyada çektiklerinin bedeli öbür dünyada kat be kat ödenecekti. Tabii bu arada da toprak sahipleri ve kilise, egemenliklerini devam ettireceklerdi.

Kilisenin taasubu bilimden güzel sanatlara kadar yaşamın her alanında sürüyordu. Kilise, öğretisini reddedenleri engizisyon mahkemelerinde yargılıyordu. Bu yargılamaların sonu genellikle işkence ve ölümle sonuçlanmaktaydı. Ancak tüm bu baskılar insanlığın bilimsel alandaki gelişimini engelleyemedi. Gün ışığına çıkan her gerçek, kilisenin maskesini düşürüp toplum içinde prestij kaybetmesine yol açıyordu. Galile'nin dünyanın yuvarlak olduğunu ve döndüğünü kanıtlaması onu engisizyonda yargılanmaktan kurtaramıyor ama kilisenin köhnemiş öğretisi de ters yüz oluyordu.

Meta üretiminin gelişip pazar için üretimin doğuşu giderek toplum ilişkilerine de yeni bir yön vermeye başladı. Sermaye birikimi, feodal düzen içinde yeni bir sınıfın (burjuvazi) gelişme koşullarını da yaratıyordu.

KAPİTALİZM VE BİLİMİN GELİŞMESİ

Feodal yapı içinde bir güç haline gelmeye başlayan burjuvazi, toplum yaşamına bir çok alanda "yeniliği"de ekti. Burjuvazinin düşünce sisteminden doğan "Aydınlanma felsefesi" eski toplumun değerlerini sorgularken yeni toplumun ideolojik temellerini atıyordu. Gelişen sınıf feodal yapıya karşı savaşımında 'laiklik', 'özgürlük', 'demokrasi' gibi sloganları kullanıp halkın desteğini de alarak iktidara doğru yürüyordu.

Sanayi devrimiyle birlikte kitlesel üretim arttı. Üretimin karmaşıklaşması ve özellikle makinaların kullanılmaya başlanması insan emeğinin eğitimini de zorunlu kılı'yordu. Bunun sonucu olarak kapitalist toplumda eğitim-öğretim kurumları toplumun tümüne yönelik olarak örgütlendi.

Burjuvazinin yeni toplumsal yapı içindeki egemenliği, ideolojik düzeyde 'laikleşme' hareketini güçlendiriyor ve eğitim kurumlarını kilisenin hegemonya alanı dışına çıkıyordu. Öte yandan doğa ve toplum bilimlerindeki olağanüstü gelişme akademik kurumlara da yansıyor, bu kurumlar özerk araştırma merkezleri haline dönüşüyordu.

İktidardaki burjuvazi her geçen gün üretimden daha fazla pay alıp diğer sınıflar karşısındaki konumunu güçlendiriyordu. Sermayenin zaman içinde yoğunlaşması ve merkezileşmesi, burjuvaziyi tutucu ve hatta giderek gerici bir noktaya getiriyordu. Başlangıçta bilimsel gelişimden, özgürlük ve demokrasiden yana olduğunu söyleyen sermaye sınıfı artık yalnız kendisi için 'özgürlük' ve 'demokrasi' istiyor ve bilimsel gelişimin önünü kendi sınıf çıkarlarıyla çeliştiği anda tıkamaktan geri durmuyordu.

GERİCİLİĞİN DEĞİŞMEYEN HEDEFİ: ÜNİVERSİTE

Sınıflı toplumların en belirleyici yönü, iktisaden güçlü sınıfın (iktidardaki sınıfın) toplumu kendi çıkarları doğrultusunda şekillendirmesidir. Nitekim, sosyal ve kültürel tüm kurumlar egemen sınıfların baskı aygıtı devlet aracılığıyla bu sınıfların hegemonyası altında tutulur. Böylece sınıfsal varlıkları ideolojik düzeyde de güvence altına almak isterler.

Egemen güçlerin en fazla önem verdikleri kurumların başında da eğitim-öğretim kurumları gelir. Bu kurumların hammaddesi "bilgi" olduğu için dünya genelindeki bilimsel gelişim ve gelişmenin ideolojik düzeydeki sonuçları ilk olarak buralarda emek veren insanların dağarcığında yer edinir. Dolayısıyla akademik kurumlarda kendi bilgi ve deneyimlerini insanlığın ileriye dönük değişiminden yana kullanacak, bilimsel gelişimi toplum hizmetine sunacak 'potansiyel aydın'ların varlığı sözkonusudur. Aydınlar kontrol altına alınmadığında sömürü düzenini sorgulayarak (bu bir anlamda emekten yana tavır almaktır) egemen sınıfların iktidarı açısından sorun yaratacaklardır.

Tarih boyu gericilik dönemlerinde başta üniversiteler olmak üzere tüm akademik kurumlar sermaye sınıfının boy hedefi haline gelmişlerdir. Faşist Hitler Almanyasının binlerce aydınını üniversitelerden atıp zindanlara, sürgüne hatta ölüme göndermesi boşuna değildi. Aynı şekilde 12 Eylül'le beraber, Türkiye'de de demokrat aydınlarımızın akademik kurumlardan sökülüp atılması 'tarihsel bir tesadüf' değildir. Farklı tarihsel kesit ve coğrafi ortamdan seçtiğimiz bu iki örneğin mantığını oluşturan ortak nokta varolan sınıf egemenliğinin sürdürülmesidir.

Kuşkusuz tarihsel gelişim salt bir sınıfın ezip diğerinin de buna rıza göstermesi şeklinde sürmemiştir. Baskılara karşı insanlar içinde bulundukları koşullar çerçevesinde örgütlenip mücadele etmişlerdir.

Kapitalizmle beraber yeni iş alanları doğarken bu durum insanları birarada çalışmaya yöneltmiş, mesleki durumlarını düzeltecek, gelir seviyelerini yükseltecek örgütlenmeler kurmaya zorlamıştır. Yazımıza girerken tanımlamaya çalıştığımız akademik mücadele de tamamen bu platformda doğmuştur.

AKADEMİK—DEMOKRATİK MÜCADELEYE NASIL BAKMALI?

Akademik-demokratik mücadele, kuşkusuz bir bütün halinde kavranmak zorundadır. Akademik mücadelenin demokratik muhtevası boşaltılırsa sorunlara kalıcı çözümlerin getirilebilmesi mümkün değildir.

Akademik-demokratik mücadelenin merkezine özerk-demokratik üniversite anlayışını oturtmak gerekmektedir. Bilimin özgürce gelişip insanlığın hizmetine sunulması ancak demokratik bir toplum içinde mümkün olabilir. İktidarın sömüren bir azınlığın elinde olduğu toplumlarda üniversitenin halka hizmet edebilmesinin koşulları son derece sınırlıdır. O halde Akademik-demokratik mücadele demokrasinin egemen olduğu bir toplum yaratma mücadelesinin - Demokrasi mücadelesinin - ayrılmaz bir parçasıdır.

Mücadeleyi salt günü birlik çıkarlara dayalı kazanımlar olarak gören bir anlayış olsa olsa reformizm olarak tanımlanabilir. Böylesi bir anlayış, resmi ideolojinin sınırları dışına çıkmaz, mücadeleyi güdükleştirip ufkunu daraltır.

Akademik yapıya sağlıklı bir tarzda yaklaşım ancak sorunun kaynaklandığı ekonomik yapıyı yakından tanımakla mümkündür. Sorunun toplumsal dinamiklerle bağı kurulup çözümün bu doğrultuda önerilmesi gerekmektedir.

Akademik-demokratik mücadeleye bakışımız aynı zamanda bu mücadele için oluşturduğumuz örgütlenmelerin yapısını da belirleyecektir. Mücadeleyi demokrasi perspektifinden soyutlayıp daraltan zihniyetin yanlışlığı kadar, iktidar perspektifiyle siyasi mücadelenin yerine ikame eden bir zihniyette yanlış olacaktır. Demokrasi mücadelesinden bağlarını koparmamak kaydıyla unutulmaması gereken nokta Akademik-demokratik mücadelenin hareket zeminini "Akademik" sorunların oluşturduğudur. Bu sorunlar dar bir grubu değil öğrencisi-öğretim üyesiyle çok daha geniş bir kitleyi kapsar. Sorunlarınkalıcı çözümü ancak kitlesel bir örgütlenme anlayışıylamümkündür.

Sonuç olarak, akademik-demokratik mücadeleyi salt öğrenci gençliğin mücadelesi olarak algılamamak gerekir. Şüphesiz öğrenci gençliğin dinamizmi mücadele içinde onu ön plana çıkarır. Ancak üniversite, öğrencisi, görevlisi, öğretim üyesi ve diğer çalışanlarıyla bir bütündür. Bu anlamda öğrenci gençlik mücadelenin gelişimi içinde üniversite bünyesindeki tüm kesimlerle sağlıklı bir iletişim kurarak sürdürmek durumundadır.

* * *

Şu ana kadar insanlığın tarihi boyunca 'bilgi'nin doğuşu, bilimin ortaya çıkışı, sosyo-ekonomik yapı ve eğitim-öğretim ilişkisi, akademik kurumlar ve akademik-demokratik mücadeleye bakış tarzını ana hatlarıyla anlatmaya çalıştık. Şimdi ise 80 sonrasında Türkiye'de üniversitelerin durumu ve akademik demokratik mücadelenin işlevlerinin neler olabileceğine ilişkin önermelerimizi kısa da olsa özetlemeye çalışacağız.

12 EYLÜL VE ÜNİVERSİTE

Bilindiği gibi Türkiye'de sermaye sınıfının ekonomik açmazlarına 24 Ocak kararlarıyla çözüm getirilmeye çalışıldı.

Güney Kore, Şili, Brezilya vb. ülkelerde de uygulanan IMF patentli benzer programın hayata geçirilmesi siyasi yapıda da bir dizi değişikliği gerekli kılmaktadır. Çünkü bu ülkelerde izlenen ekonomik programın özü emekçilerden alıp sermayeye vermektir. Sözkonusu programın sağlıklı bir biçimde uygulanabilmesi için hak istemlerinin, grevlerin olmaması, kısacası emekçilerin gittikçe yoksullaşmalarına karşın seslerini yükseltmemeleri gerekmektedir. Dolayısıyla programı uygulayacak iktidarların hemen tüm ülkelerde baş vurdukları yol, emekten yana bütün muhalefet güçlerinin susturulması, hatta yokedilmesidir. Bunun için bulunan en kestirme ve ortak yol da devlet terörünün kitleler üzerinde açıkça uygulamaya sokulmasıdır.

12 Eylül'le beraber ülkemizde emekçi kesimlere yönelik saldırı ve sindirme harekatının bir parçası olarak, toplumun ilerici güçleri, dolayısıyla gençlik hedef alındı. Öğrenci gençliğin örgütleri diğer tüm demokratik kitle örgütleri gibi kapatıldı. Demokratik kitle örgütlerinin sömürü düzeni önünde engel teşkil etmeleri istenmiyordu. Bunun için burjuvazi "kalıcı çözümlere" yöneldi. Yüksek öğrenim kurumlarının çizilen yeni siyasi tabloda yerini alması için YÖK kurumlaştı. Üniversitelerde yapılan ilk iş, 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasasına dayanarak demokrat öğretim üyelerinin görevlerinden uzaklaştırılmaları oldu. Üniversitelerde kalan öğretim üyelerinin bir çoğu ise resmi ideolojinin rengi doğrultusunda tabloda-

ki yerlerini aldılar. Planlanan açıktı; robot, kişiliksiz, tek tip insan yetiştirmek.

Öğrenci gençlik bir yandan ideolojik olarak kuşatılırken, öte yandan çıkarılan kanun, yönetmelik vb. düzenlemelerle türlü akademik zorluklar içine itildi. Sınav sistemi, vizeler derken "harç" adı altında resmi bir soyguna maruz kaldı. Bu durum, giderek yoksullaşan emekçilerin çocuklarını okutabilmelerini son derece zorlaştırdı.

YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI

Bugün öğrenci gençliğin bilimsel eğitim talebi kadar, atılmalar konusu, sınav yönetmeliğinin değiştirilmesi, harçların kaldırılması, barınma sorununun çözümlenmesi, örgütlenme özgürlüğünün kazanılması, karar alma ve yönetim sürecine katılması gibi yaşamsal talepleri vardır.

Bu saydığımız sorunların çözümü, soruna taraf olanların girişimleriyle mümkündür. Öğrenci gençlik mücadele programını oluşturmak zorundadır. Kitleselleşebilmek, görünen en acil sorunların başında gelmektedir. Bunun için, yıllardır söz hakkı gaspedilmiş, karar alma sürecinden dışlanmış öğrencilerle hemen her konu tartışılmalı ve yaşama geçirilmek üzere alınan kararlar tüm kitlenin katılımıyla olusturulmalıdır.

Akademik-demokratik mücadele insanlara demokrasi bilinci aşılamak zorundadır. Bunun için demokrasi anlayışımızı ileri bir tarihe ertelemeyip, daha işin başında bu yönde oluşturulacak kurumlar aracılığıyla hayata geçirmeliyiz. Unutulmaması gereken nokta, demokrasi bilincinin pratik mücadele içinde kitlelerin kendileriyle ilgili sorunların çözümüne katılımıyla kazanılacağıdır. Akademik-demokratik mücadele içinde kazanılacak demokrasi bilinci, kitlelerde, kendilerini yönetme yetisini geliştirecektir.

Akademik-demokratik mücadele içinde önemli bulduğumuz bir sorun da mücadele içinde yer alacak kesimler arasındaki iletişimsizliktir. Bu iletişimsizliğin bir an önce giderilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda öğrenci gençlik, kendisi gibi haksızlığa uğramış 1402'lik öğretim üyeleriyle ortak bir zeminde buluşabilir. Şüphesiz bu noktada, demokrat öğretim üyelerine, gelişen gençlik mücadelesini desteklemek gibi bir görev düşüyor. Şu ana kadar yaşanan süreçte, bu görevin yerine getirilemediğini üzülerek belirtmek zorundayız. Örneğin, öğrenci gençlik, Nisan ayında son derece haklı ve meşru bir zeminde geliştirdiği eylemler sırasında özellikle üniversiteden atılan hocalarını yanında görmek isterdi.

NASIL BİR ÜNİVERSİTE?

Akademik-demokratik mücadelenin nihai hedefi, özerk-demokratik bir üniversite yaratmaktır. Günlük kazanımlar yanında bu hedefin unutulmaması gerekir.

— Özerk-demokratik üniversite, öğrencisi, öğretim üyesi ve çalışanlarıyla üniversite bünyesindeki tüm kesimlere yönetime katılma hakkı tanır.

— Özerk-demokratik üniversite, siyasal iktidarların müdahelelerine kapalı, idari ve mali özerkliğe sahiptir.

— Özerk-demokratik üniversite, halka açık, halk için çalışan, onun sorunlarına duyarlı üniversitedir.

— Özerk-demokratik üniversite, bilim adamlarının özgürce araştırma yaptıkları, hiçbir şekilde sınırlandırılmadıkları üniversitedir.

Cengiz GÜLER

DEMOKRASİ MÜCADELESİNDEN HABERLER

İŞÇİLER GREV BAYRAĞINI YÜKSELTİYOR

Sendikal alanda işçilerin ekonomik-demokratik hakları için yürüttükleri mücadele giderek yükselmektedir. Deri-İş Sendikası'nın, Kazlıçeşme deri atölyelerinde başlattığı grev sürüyor. 24 Haziran 1987 tarihinde başlayan grev 113. gününü doldurdu ve daha uzun bir süre de devam edeceğe benzemektedir. Sendikanın grev kararı almasıyla işveren de lokavt kararı aldı. Deri-İş Sendikası grev çerçevesinde 20 Eylül 1987'de İstanbul'da "Lokavtı Protesto" mitingi düzenledi.

Kamu işkolunda çalışan Devlet Malzeme Ofisi işçileri de 31 Temmuz'da greve başladı. Basın-İş Sendikasına bağlı işçiler "haklarımızı elde edene kadar mücadele etmekte kararlıyız" dediler. 159 işçiyle sürdürülen grevde işverenle sözleşmenin ana maddeleri olan idari ve parasal konularda anlaşma sağlanamadı.

Tez-Koop-İş Sendikası'da Koç Holding'e bağlı Migros işyerlerinde 20.8.1987 günü grev kararı aldı. Uluslararası tekeller arasında düzenlenen yarışmalarda "en başarılı işadamları" arasında yer alan V. Koç, kendi işyerlerinde çalışan işçilerin hakkının verilmesinde aynı başarıyı gösterememekte! TÜM TİS (Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası) 16.9.1987 günü İstanbul Topkapı'daki 104 nakliyat ambarının 45'inde 8.540 işçi ile grev uygulamasını başlattı.

İşçi sınıfı şanlı mücadele tarihine sahip çıkmada kararlı... İşçi sınıfı mahkum edildiği yaşam koşullarını kırıp aşmada azimle grev bayrağın yükseltiyor.

AÇILIŞ TÖRENİNDE PROTESTO

Üniversitelerin birçoğunda yeni öğretim dönemi 5 Ekim 1987 tarihinde yapılan törenlerle başladı. İstanbul'da bu tarihte açılan İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve İTÜ açılış törenlerinde öğrenci derneği temsilcilerinin konuşma istemleri kabul edilmedi.

İstanbul Üniversitesi açılışında İktisat Fakültesi Öğrenci Derneği temsilcisinin, öğrenciler adına konuşma istemi Rektör Cem'i Demiroğlu tarafından geri çevrildi. Bunun üzerine öğrenciler tempolu bir protesto alkışıyla salonu terk ettiler.

Daha sonra İstanbul Üniversitesi önünde basına yapılan açıklamada ise öğrencilere, konuşma hakkının verilmemesi protesto edilerek, hazırlanan konuşma metni dağıtıldı.

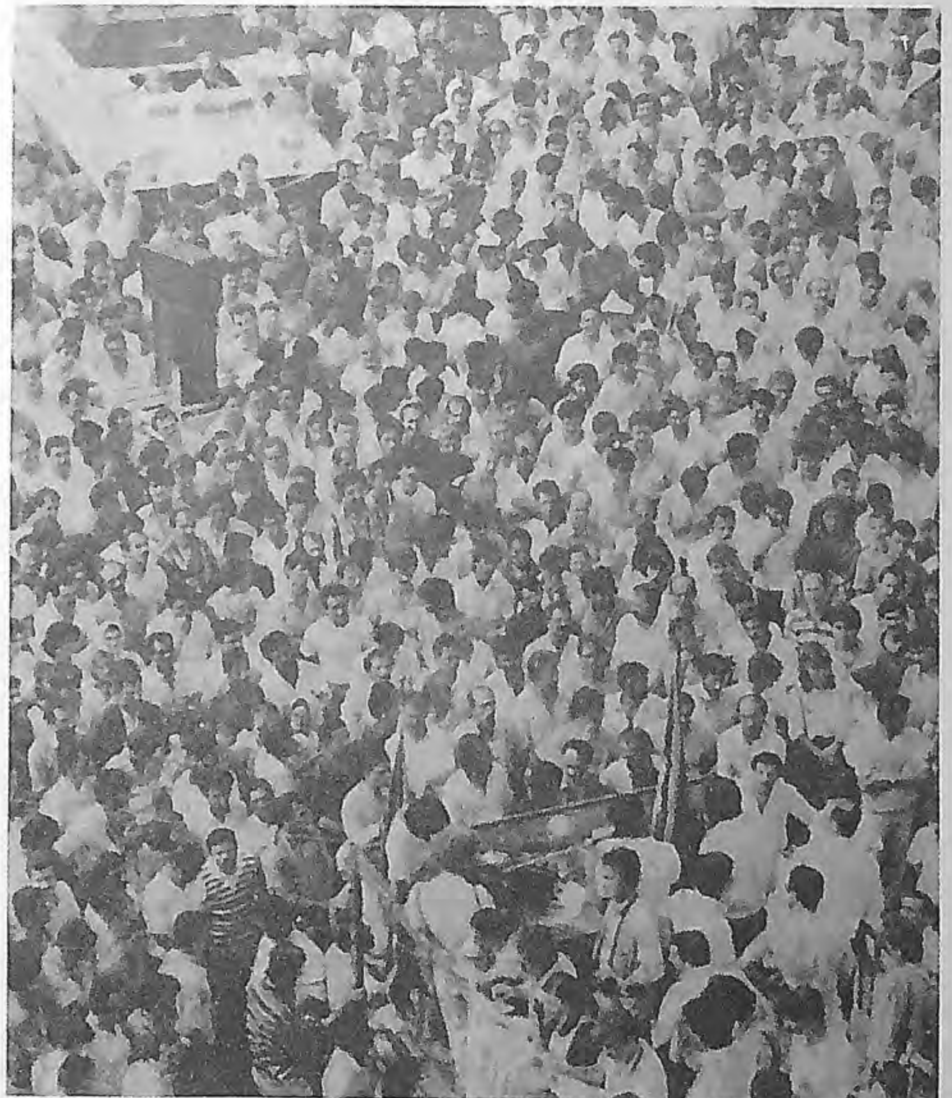
Dağıtılan konuşma metninde:

"— Üniversiteler açılıyor. Ama sorunlarla açılıyor...

Üniversitelerimizin bilim üreten yuvalar olması için özgür bir ortamı gerektirir. Özgür bir ortamda üniversiteler soluk alır, sorunlarına çözüm getirebilir. Bunun için elbirliğiyle çalışılmalıdır.

Bizler ders ezberlemek istemiyoruz. Hadi diyelim lisede ezberledik, ama burası üniversitedir. Üniversite demek, yaratıcılık demek, tartışma demek, sosyal ve kültürel faaliyetlerin yaygınlığı demek... Oysa bugün bu ortamı göremiyoruz. Sorunlarımızda bu ülke sorunlarından ayrı değil ki... Bizler de bu ülkenin gençleriyiz. Sorunlar ise bizi yakından ilgilendirmektedir." seklindeki görüşlere yer veriliyordu.

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi kampüsünde yapılan açılış töreninde de öğrencilerin konuşma istemi dekan tarafından kabul edilmedi. Bunun üzerine öğrencilerin bir bölümü "Özerk-demokratik üniversite" sloganı atarak çıktılar.

İstanbul'da 12 Eylül sonrasının ilk işçi mitingi Deri-İş Sendikası tarafından gerçekleştirildi.

CEZAEVLERİNDE DEVRİMCİ DİRENİŞ YÜKSELİYOR

Demokrasi mücadelesi yükseliyor. Uzun bir süredir, baskı yasalarıyla ve zorla susturulan halk muhalefeti canlanıyor. Bu canlanışın en somut belirtilerini sendikal alandaki grevlerde, cezaevlerindeki direnişlerde, tutuklu ve hükümlü yakınlarının mücadelelerinde ve gençlik kesiminde görmek mümkün.

Özellikle son aylarda devrimciler cezaevlerinde insanlık onuru için mücadele veriyor. Cezaevlerindeki insanca yaşam ve siyasi kimliğini koruma mücadelesi 12 Eylül sonrasında, tam bir bütünlük taşımasa da hep sürdü.

Bu dönemde de (geçen yaz aylarında) yoğunlaşan baskılara karşı, 8 Temmuz'da Sağmalcılar Cezaevinde başlatılan süresiz açlık greviyle dur denildi... Bu açlık grevi yükselen direniş meşalesi için bir kıvılcım teşkil etti. Kısa bir süre içinde Malatya, Bursa, Eskişehir, Mamak, Mersin, Erzincan, Çanakkale, Gaziantep, Sinop, Bartın, Burdur ve Metris cezaevlerinde de açlık grevi başladı. Tüm bu açlık grevlerinin istemleri genel hatlarıyla ortaktı.

Bu istemler siyasi tutukluluk hakkının tanınması, uygulanan işkenceye ve baskıya son verilmesi, tek tip elbisenin kaldırılması şeklinde özetlenebilir.

Sivil ve askeri cezaevlerinde yükselen direnişler belli bir süre içinde ülke kamuoyunun dikkatlerini üzerine çekti. Özellikle cezaevlerinde grevlerin sürdüğü zaman dilimlerinde tutuklu ailelerin kararlı mücadelelerine değinmek gerekir.

Açlık grevlerinin başlamasıyla tutuklu aileleri de devletin üst yetkilileri ile görüşmek ve sorunlarını aktarmak için uzun süre yoğun çabalar sarfettiler. Fakat görüşmeleri bir yana, en haklı talepleri dile getirirken baskıyla karşılaştılar.

Örneklersek : Sağmalcılar cezaevinde siyasi tutukluların başlattığı açlık grevi sürerken tutuklu ve hükümlü aileleri Yardımlaşma Derneği'nin tüm çabaları sonuçsuz kaldı.

Bunun üzerine TAYAD'lı aileler 1 Ağustos günü Sağmalcılar Cezaevi önünde üç günlük açlık grevi başlattı. Grevin başlamasından kısa süre sonra, siyasi polis ve çevik kuvvet, ajleleri zor kullanarak dağıttı. Cezaevlerinde süren açlık grevlerine destek vermek ve seslerini kamuoyuna duyurmak isteyen ailelerden 19 kişi gözaltına alındı. Daha sonra burlardan 14 tutuklu ve hükümlü yakını tutuklanarak Sağmalcılar Cezaevine gönderildi. Tutuklanan bu ailelerin ilk duruşmasında serbest bırakılan olmadı. İkinci duruşma 23 Ekim 1987 tarihine bırakıldı.

Ankara Güven Park'ta, Ağustos ayının ikinci haftasında tutuklu ve hükümlü aileleri üç günlük açlık grevi yaptı. Mersin'den, Çanakkale'ye Erzincan'dan Antep'e hükümlü aileleri içerde açlık grevi ve destek eylemleri yapan evlatlarını yalnız bırakmadılar.

22 Ağustos 1987 günü de tutuklu ve hükümlü yakınlarının başlattıkları açlık grevi polis zoruyla dağıtıldı. İzmir'de Hasan Tahsin Anıtı önünde başlayan açlık grevinde tutuklu yakınları ingilizce " İnsanca Yaşamak İstiyoruz " yazılı bir de pankart açtılar. Aileler İstanbul'da olduğu gibi yerlerde sürüklendi, 16 tutuklu ve hükümlü yakını tutuklandı.

Yine cezaevlerindeki insanlık dışı uygulamaları protesto için TBMM'ye yapılan uzun yolculukta ise 30 Ağustos'ta İstanbul'dan yola çıkan tutuklu ve hükümlü yakınlarının amacı " cezaevlerindeki baskıların kaldırılması - yaşam koşullarının düzeltilmesi " istemlerini içeren dilekçelerini TBMM Başkanlığı'na iletmekti.

Yolculuğun ilk durağı Çanakkale Cezaevi, daha sonra Bursa ve Eskişehir Cezaevleri ve son durak Ankara idi. Yolculuk boyunca aileler polisin engelleme ve baskılarıyla karşılaştı. Ankara girişinde ilk iki örnekte sergilenen tablo bu defa daha acımasız şekilde takrarlandı. Tarih 1 Eylül'ü gösteriyordu. Yasal haklarını kullanmaya çalışan insanlara verilen yanıt: 70 gözaltı ve bir ölü.

Yürüyüşe katılan tutuklu ve hükümle yakınlarından İnsan Hakları Derneği kurucularından DİDAR ŞENSOY polisin topluluğa müdahalesi sonucu yaşamını yitiriyordu. İnsanların en temel hak ve özgürlükleri için yürütülen mücadelede yaşamını yitiren DİDAR ŞENSOY'u saygıyla anıyoruz.

Gözaltına alınan 70 tutuklu yakını gelişebilecek tepkileri yumuşatmak için serbest bırakılıyordu. Gelişen olayları görüntülemeye çalışan basın mesupları da tartaklanıp, makinelerindeki filmlere el konuluyordu.

Tüm bu olaylar gelişirken iktidar da sivil ve askeri cezaevlerinin kapılarını basına açıyordu. Günlük basının da geniş yer ayırdığı cezaevlerinin, devlet yetkililerinin iddialarının aksine hiç de yaşanabilir bir yanı yoktu. Gazeteciler (yapılan tüm özel hazırlıklara rağmen) çeşitli cezaevlerinde gördükleri manzaralar karşısında dehşete düştüler.

Yoksa iktidar demokratikleşiyor muydu? Aksine iktidarın bu tutumu (cezaevlerini basına açması) onun "demokratikleşme"sinden ileri gelmiyordu. İktidara kalsa uygulanan baskı politikasının dozajının arttırılması gerekirdi. ANAP iktidarının bu tutumu, ülke içinde ve dışında cezaevlerine karşı oluşan kamuoyunu yatıştırmaktan başka bir anlam taşımıyordu.

Cezaevlerinden sorumlu Adalet Bakanı Sungurlu'nun basına yaptığı açıklamalar ise oldukça ilginçti. "Bunlara hangi şartları temin ederseniz ediniz, eylemleri sürecektir. Cezaevlerinin idaresini mahkumlara bırakmıyacağız."

5 Eylül günü İstanbul'da yapılan cenaze töreniyle Didar Şensoy toprağa verildi. Yaklaşık 5000 kişinin katıldığı "Didarlar ölmez", "Kahrolsun faşizm" "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek" sloganları atıldı.

12 Eylül 1987 tarihinde Metris'te siyasi tutukluların istemleri cezaevi yönetimi tarafından kabul edildi. Askeri Cezaevi yönetimi tek tip uygulamasına son verdi. Diğer cezaev-

lerinde ise mücadele devam ediyor...

İnsan Hakları Derneği "Genel Af İçin, Ölüm Cezasına Karşı İmza Kampanyası" başlattı. 19 Eylül tarihinde başlatılan kampanya, 10 Aralık 1987 tarihine kadar devam edecek. Dernek yetkilileri basına yaptıkları açıklamalarda "hedeflerinin 100 bin imzaya ulaşmak olduğunu" açıkladılar. İmzaya sunulan metinde, siyasal görüş ayrımı gözetilerek yapılan tek yanlı yargılamalar ve uygulanan çifte standarttan doğan adaletsizliği gidermek için ayrımsız bir genel af istemekte ayrıca yaşama hakkına doğrudan ve haksız bir saldırı olduğu için, öç alma gibi ilkel bir anlayıştan kaynaklanan ölüm cezasının kaldırılması talep edilmekte.

Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği'nin (TAYAD) "Özgürlük Mitingi"ne izin verilmedi. 11 Ekim'de yapılması planlanan mitinge izin verilmemesine neden olarak "erken seçim öncesinde sakıncalı bulunması" gerekçe gösterildi.

Ekim ayının başında da Erzincan Askeri Cezaevinde tek tip uygulamasına son verildi.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

Yenişehir, Konur Sk. 15/3
Tel.: 118 10 71 — ANKARA

GENEL AF İÇİN ÖLÜM CEZASINA KARŞI İMZA KAMPANYASI:

(I.) İnsan Hakları Derneği, herkesi, ayrımsız bir GENEL AF İÇİN İMZA vermeye çağırıyor:

- Toplumumuzda yaşanan olağanüstü dönemin açtığı yaraları sarmak, barışa ve huzura giden yolu açmak için,
- Baskının somut biçimleri olan siyasal tutukluluğu ve hükümlülüğü sona erdirerek, güvenli, özgür ve dinamik bir toplumsal ortam yaratmak için,
- Olağanüstü yargılamalar, işkenceyle alınan anlatımlar ve başka nedenlerle yoğunlaşmış bulunan adli yanılgıları düzeltmek için,
- Düşünce, örgütlenme ve basın özgürlüğüne aykırı olarak verilen ve toplamı binlerce yılı bulan cezalardan ötürü ortaya çıkan çağdışılıktan kurtulmak için,
- Siyasal görüş ayrımı gözetilerek yapılan tek yanlı yargılamalar ve uygulanan çifte standarttan doğan adaletsizliği gidermek için,
- Cezaevlerinin kötü koşullarında çürümeye zorlanan insanlarımızı, doğal yaşam ortamına kavuşturmak ve topluma yararlı olabilmelerini sağlamak için,
- Özellikle toplu siyasal suçların temelinde, kişilerin özel ve öznel davranışlarının değil, tuplumsal yapı değişmelerinin nesnel nedenlerinin bulunduğunu gözönünde tutarak, tüm toplumun birlikte oluşturduğu sorunlardan, yalnızca bir kısım insanları cezalandırmanın doğurduğu tarihsel yanılgıdan kurtulmak için,
- Yurt içinde ve yurt dışında türlü nedenlerle kimi hakları elinden alınmış olan çok sayıdaki insanın uğratıldığı haksızlıkları sona erdirmek için,
- Kısacası, barış, özgürlük ve demokrasi için,
AYRIMSIZ BİR GENEL AF İSTİYORUZ.

(II.) İNSAN HAKLARI DERNEĞİ, herkesi,
ÖLÜM CEZASININ KALDIRILMASI İÇİN İMZA vermeye çağırıyor;

- Yaşama hakkına doğrudan ve haksız bir saldırı olduğu için,
- Öç alma gibi ilkel bir anlayıştan kaynaklandığı için,
- Suçluyu iyileştirme ve topluma kazandırma amacı güden çağdaş infaz anlayışına aykırı olduğu için,
- Adli yanılgı durumunda düzeltme olanağı bulunmadığı için,
- Uygar ülkelerde kaldırıldığı için,
- Suç işlemeyi önleme gibi bir işlevi olmadığı için,
- İnsan yaşamına ve onuruna saygıyı yaygınlaştırmak için
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine ek 6 nolu protokolün onaylanmasını ve ölüm cezasının Anayasadan ve öbür yasalardan çıkarılarak kaldırılmasını istiyoruz.

ÇAĞRI

Türkiye'de 1983'de 'sivil yönetim'e geçildi. İyi-kötü bir parlamento oluştu. Peşinden bütün ülkede sıkıyönetim uygulamasına son verildi. Sonra eski siyasilere yeniden siyaset yapma "özgürlüğü" tanındı. Bunlar olurken hep "Türkiye'nin demokratikleşme yolunda hızlı adımlarla ilerlediği" söylendi. Pekiy bu söylenenler ne kadar doğru? 1983'den bu yana Türkiye'de değişen ne? İşkence bitti mi? Cezaevlerindeki insanlık dışı uygulamalar sona mı erdi? Demokrasiden yana olanlara reva görülen muamele değişti mi?

ANAP iktidarı boyunca gündeme gelen kimi olaylara bakıldığında bu sorulara olumlu bir cevap vermek mümkün görünmüyor. Bugün görüyoruz ki; İnsan Hakları Derneği'nin "Genel Af İçin Ölüm Cezalarına Karşı İmza Kampanyası" devletin güvenlik güçleri tarafından ısrarla engellenmektedir. İnsanların ölüm cezalarına karşı çıkmak için atacakları bir tek imza dahi bu denli tahammülsüzlüğe yol açıyorsa, iktidarın demokrasi nutuklarına nasıl inanılabilir? Ne tuhaftır ki; bir dönem gerici-faşist saldırılar karşısında kendilerini savunmak durumunda olan insanların "Anayasayı ilgâ"suçundan yargılanmalarına karşı çıkanlar, baskıya maruz kalırken, aynı günlerde TBMM Başkanının açıkça Anayasayı ihlâl ettiği tartışmaları yaşanıyor. Yine aynı günlerde, Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği'nin "Özgürlük Mitingi"ne izin verilmiyor, demokratik yayın organları üzerindeki baskılar da, toplatma, yöneticilerini gözaltına alma vb. şekillerde sürüp gidiyordu.

Bilinmelidir ki; demokratik bir yönetimi, askeri yönetimden ayıran tek özellik, ülkeyi yönetenlerin elbiseleri değil, demokratik hak ve talepler karşısındaki tutumudur.

Siyasi iktidarın bugünkü tutumu ise; bırakın 'demokratikleşme'yi, demokratik görünümlü kimi kurumların arkasına gizlenerek 12 Eylül rejimini sürdürmekten öte gitmemektedir.

İktidarın bütün anti-demokratik uygulamalarını protesto ediyor ve yurtseverleri her türlü demokratik talebi sahiplenmeye çağırıyoruz.

arkadaş

Sıra sıra rektörler...

1 Ekim 1987 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Rektörlerimizin değerli açıklamalarını okumuşsunuzdur. Okumayanlara bir kez de biz sunuyoruz bu açıklamaları,en içten teşekkürlerimizle...

Prof. Dr. Cem'i Demiroğlu (İstanbul Üniversitesi Rektörü):

"Bana bugüne kadar hiçbir dernek müracaat ekmiş değil. Hatta bize müracaat etmeden dernek kurdukları için tahkikat açmamız icap eder, kanuna bakılırsa..."

Kanuna bakın Sayın Rektör. Ama kanundan önce başka şeylere de bakın. Nelere mi?

1. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden H. Haluk Sağkal'ın dernek kurma izni için 25.11.1985 tarihli başvurularına bakın.
2. Rektörlüğünüze bağlı Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın sözkonusu dilekçe hakkındaki 13.1.1986 tarih ve 72 sayılı Rektör yardımcısı Prof. Dr. Kayıhan İçel'in imzaladığı cevabi yazısına bakın.
3. Aynı dairenin, Dernekler kanunu uyarınca gerekenin yapılması için İ.Ü. İktisat Fakültesi Dekanlığına gönderdiği 10.1.1986 tarih ve 67 sayılı yazıya da bakın.

Kanuna bakmadan önce lütfen bunlara da bakın ve İstanbul Üniversiesi'nde olup bitenlerden ne kadar habersiz olduğunuzu anlayın. Sayın Rektör, üzülerek ifade etmeliyiz ki, bu tutumunuzu oturduğunuz makamın ciddiyetiyle bağdaştıramadık. Sonra sizin Sayın Rektör, aynı gazeteye verdiğiniz demeçte, "Dernek olmadan da öğrenciler bize müracaat edip problemlerini getirebiliyorlar" diyorsunuz. Sayın Rektör, lütfen söyler misiniz, İstanbul Üniversitesi'nde Rektörlük yaptığınız süre boyunca kaç öğrencinin problemini dinlediniz? Dernek kurmak için yapılan bir başvurudan, bu başvuruya Rektörlük makamınc verilmiş olumlu bir cevaptan, belki de bugün İ.Ü. İktisat Fakültesi'nde tüzel kişilik kazanmış bir Öğrenci Derneğinin bulunduğundan haberiniz yokken öğrencilerin problemleriyle ilgilendiğinize doğrusu pek inanasımız gelmiyor Sayın Rektör...

* * *

Prof. Dr. Necdet Serin (Ankara Üniversitesi Rektörü):

"Geçiş döneminde iseniz, bir istikrar arıyorsanız, bazı şeylerin yapılmaması gerekmiştir ve yasaklanmıştır.

.....

Öğrencinin yönetimde söz hakkının olması gerektiği inancında değilim. Öğrencinin yönetimne ne söz hakkı olacak? Öğrenmekte, yetişmekte olan bir kimse yılların tecrübesine sahip kimselere yeni öğretim metodları mı öğretecek?"

Sayın Rektör Serin, aslında bu tutumunuz bizi hiç şaşırtmadı. Eskiden beri bilinir 'yasakları' ne kadar sevdiğiniz. Siz değil misiniz, 1402'lik öğretim üyelerinin SBF'ye girmesini yasaklayan? Kaldı kı öğrencilere yönetimde söz hakkı verilmesi... Olacak şey mi? Hem sonra bu çocuklara söz hakkı verseniz kimbilir neler diyecekler? Belki de tutup sizin sevgili yasaklarınızın çağdaş hukuk anlayışıyla ne kadar bağdaştığını anlatırlar "yılların tecrübesine sahip kimselere". Sayın Serin, aslında şu öğrencilerin de üniversitelere girmeleri yasaklansa ne iyi olur değil mi?

Maarif Nazırı Haşim Paşa'dan Rektör Serin'e "Mektepler olmasaydı, Maarifi ne güzel idare ederdim".

* * *

Prof. Dr. Necat Tüzün (Gazi Üniversitesi Rektörü):

"Üniversitemizde hiçbir sorun yok. Hocalarımız da iyidir, öğrencilerimiz de iyidir. Yok bir sorun evladım. Siz sorun çıkartmaya çalışmayın." diyor.

Tabii sorun yok. Sınıflar tıklım tıklımmış, ne gam. Bir kısmı nasıl olsa atılırlar. Vizeler öğrencilere soluk aldırmıyormuş, öğrencilerin cebinden her yıl nereye harcandığı belirsiz milyarlarca lira bilmem ne fonuna aktarılıyormuş, bilimsel eğitim yerine "Türk-İslam Sentezi" yutturulmaya çalışılıyormuş falan filan... Bunlar da sorun mu yani? Elbette değil Sayın Tüzün. Öyleyse 'No Problem'.

ÇAYDA SÖMÜRÜYE SON!

Yurdumuzda üretilmekte olan 600 bin ton çayın 2/3'e yakın bir kısmı Rize'de yetiştirilmektedir. Rize'de aktif nüfusun % 70'i tarım sektöründe çalışmaktadır. Yörede geliştirilen yaş çay, yine bu bölgede bulunan 45'i devlet sektörüne ait toplamı 65 fabrikada işlenmektedir. Yörede gerek coğrafi koşullar gerekse çay bitkisinin özellikleri nedeniyle başka tarım ürünleri -ticari amaçla- üretilmemektedir. Bu nedenle yaklaşık 202 bin üretici ve ailesinin tek geçim kaynaği çay'dır.

Rize'de çay yetiştirme alanlarının mülkiyet dağılımında önemli farklılıklar gözlenmemekte. Topraksız köylü de yok denecek kadar az. Bölgede, Yarıcılık denilen; toprağın, ürünün yarısını almak koşuluyla sahibi adına başkası tarafından işlenmesi olayı giderek yaygınlaşmakta. Peki yarıcılık neden yaygınlaşıyor? Çay'dan elde edilen gelirin, günden güne azalarak yetmez hale gelmesi köylüleri topraklarını yarıcılara vererek Rize dışında başka gelir kaynakları aramaya itiyor. Yarıcılık yapanlar ise çok az toprağı olan köylüler. Bunun yanısıra yer yer memur ve işçilere rastlanmaktadır.

Üreticilerin söyledikleri ve rakamların onları doğrulayan sonuçlarına göre, çay artık tek başına köylünün yaşamını sürdürmesine yetmemekte yeni geçim yolları aranmaktadır. Genel fiyat artışları % 40'ların altına hemen hiç düşmediği halde, yaş çay alımlarında yıllık fiyat artışları % 20 civarında olmaktadır.

Eylül 86'da yapılan açıklamayla, % 20 enflasyon tahmini yapılarak, 87 sezonu için yaş çay alım fiyatları 170 liradan 220 liraya çıkarılmıştır. Geçen zaman içerisinde fiyat artışları, -üstelik Haziran ayına ait çay bedelleri ancak Ağustos ayı içinde ödenmiştir.- çaya verilen zammın iki katına çıkmıştır. Geriye ödenmeyen temmuz ve Ağustos ayına ait yaş çay bedellerinin ise ne zaman ödeneceği meçhuldür. Oysa Milletvekili Mesut Yılmaz Devlet Bakanı olduğu dönemde, çay paralarının alımdan en geç bir ay sonra ödeneceğini açıklamıştır. M. Yılmaz'ın açıklaması bir yana, hızını alamayan Başbakan Özal ise Tarım ürünü bedellerinin bundan böyle peşin ödeneceğini söylemektedir. Çay parası ödemeleriyle ilgili olarak yapılan açıklamaların çoğu sonuçsuz kalmış ve inandırıcılığını kaybetmiştir. Örneğin bu yıl Kurban Bayramı öncesinde ÇAY—KUR, üreticiye olan borcunun (Toplam borcun 5'de biri olan) 15 milyarlık kısmını ödeyeceğini açıklamasına rağmen bu gerçekleşmemiştir. Sadece birkaç alım bölgesinde göstermelik olarak para dağıtılmış bu da üreticinin hiçbir ihtiyacını karşılamamıştır.

Parasını, enflasyonun çok gerisinde olduğu halde alamayan çay üreticisine, yaş çayı teslim ederken de güçlük çıkarılmaktadır. 8 Temmuz'da Rize'nin Kalkandere ilçesindeki 500 üreticinin yaklaşık 500 ton çayı, alım yerlerinden geri çevrilmiştir. Getirdiğiniz çayların kalitesi düşük, fabrikalarımızın işleme kapasitesi doldu, gibisinden gerekçeler, yöre halkı için hiç de inandırıcı bulunmamış, satın alınmayan çay'larıyla kamyonlara binip şehre inen köylüler, ÇAY—KUR genel müdürlüğü önüne siyah çelenk koyup oturma eylemi yaparak, izlenen tutumu protesto etmişler ve alınmayan çaylarını satmayı başarmışlardır. Aynı tutumla karşılaşan, Gürgenli, Fındıklı ve Yeşilköylü üreticileri de bir gün sonra benzer bir eylem gerçekleştirmişlerdir.

Çay üreticisi çay alım fiyatlarının düşük olmasından yakınmaktan vazgeçmiştir. Artık derdi az da olsa parasını alabilmektedir. Parasını alamadığı her geçen gün, yerinde durmayan fiyatlar nedeniyle alacağı para biraz daha azalmaktadır. Geçtiğimiz Ağustos ayında bir açıklama yapan ÇAY—KUR, Haziran ayına ait yaş çay paralarının % 50'sinin ödeneceğini bildirir. Bununla beraber üreticiye Çay Ekicileri Kooperatifince borç olarak verilen gübre paralarının bu ödemeden kesileceği de açıklamaya eklenmiştir. Yani üretici Haziran parasının % 50'sini bile alamayacaktır.

Yapılan açıklamayı tepkiyle karşılayan üreticiler, para dağıtacak olan merkezlere gidip sıraya girdikleri halde, verilecek parayı almazlar. "SADAKA istemiyoruz", diyen üreticiler, protestolarını gün boyu sürdürürler ve sonuç alınır. Yeni bir açıklama yapılır; Haziran ayına ait paraların tamamı ödenecektir.

Temmuz ayında Uluslararası çay sempozyumu nedeniyle Rize'de bulunan bir T. Ziraat Odaları Birliği yetkilisi ise; "... % 20 enflasyon olacağı dikkate alınarak yaş çaya 220 lira fiyat verilmiştir. Oysa geçen dönemde enflasyonun üzerine çıkmıştır. ÇAY FİYATLARI (yaş çay alım fiyatları) ARTTIRILMALIDIR' 1986 yılına kadar 16 kilo çay 1956-60 arasında 160 kilo çay bu gün ise 410 kilo çay 1 Cumhuriyet altını alabilmektedir. ÜRETİCİ HER YIL DAHA AZ KAZANMAKTADIR...." diyor.

Rize'de 1984'ten bu yana faaliyet gösteren özel sektör ne yapmaktadır? İlk özel sektör kuruluşu AKFA üreticiden aldığı yaş çayın ve çalıştırdığı işçilerin parasını ödememiş, üreticiye verdiği senetler karşılıksız çıkmıştır. Bu nedenle Rize mahkemelerinde binlerce dava açılmıştır. Aldığı milyonlarca krediye rağmen bir yılda iflasın eşiğine gelen AKFA hükümet tarafından kurtarılarak yeniden ayağa kaldırılmıştır.

Amaç zorla da olsa özel sektörü yaşatmak olan yeni yöntemler bulunmakta geç kalınmıyor. Daha önceleri ÇAY-KUR fabrikalarının işleme kapasitelerinin yeterli olmadığı dönemlerde uygulanan bir dönüm satın alacak çay miktarına getirilen sınırlama, yani kontenjan sistemi, üreticiye özel sektöre çay satmaya zorlamakta kullanılmıştır.

Rize'de üreticilerden bir kısmı, çay tarımı dışında bol kazanç getiren kaynakları elde edebilmişlerdir. Bir çok insanın aklına Rize-Rizeli deyince yanı "gemisini kurtaran kaptanlar", Zengin Müteahhitler, işadamları, armatörler gelmektedir. Oysa bunlar göze batan azınlıktır. Çoğunluk her geçen gün ağırlaşan koşullar altında yaşama savaşı vermektedir. Bir zamanlar Rize ve yöresinde söylenen Çayda Sömürüye Son sloganı güncelliğini hiç yitirmedi.

Tahsin BERK

BASIN AÇIKLAMASI

TEK GIDA - İŞ EMEKÇİLERİNE,

İşçi sınıfının üzerindeki var olan baskılar, 12 Eylül ile birlikte yoğunlaşmış, kısmi olan demokratik hakları elinden alınmış ve egemen güçlerin istemleri tek tek gerçekleştirilmiş ve yasalaştırılmıştır. İşçilerin özgür sendikalaşma ve toplu sözleşme hakları 2821 — 2822 sayılı yasalarla tamamen ortadan kaldırılmıştır.

Anayasa ve 2821 — 2822 sayılı yasalarla getirilen yasaklamalarda egemen güçler açısından yeterli görülmemiş ve ANAP hükümeti eliyle yeni yasaklama ve kısıtlamalar getirilmiştir.

Çıkarılan bazı kanun ve tüzüklerin kendi çıkardıkları yasalarla dahi bağdaşmadığı mahkemeler tarafından karara bağlanmasına karşın, aynı uygulamalara devam edilmiş; grevlerdeki işçiler çeşitli gerekçelerle gözaltına alınırken, insanlık suçu olan lokavt'ı uygulayan işverenlere destek olunmuştur.

Hükümet bir yandan işverenlere verilecek teşvikler için diğer yandan işçilerin sofralarındaki ekmeği azaltma yöntemlerini geliştirmişlerdir. Bu çerçevede işverenler 140 milyar tutarındaki borçlarını ödemediklerinden dolayı iflas konumuna gelen S.S.K'yı kurtarmanın yolu işçilerden sigorta primlerinin "Süper Emeklilik" uyutmacası ile yükseltilmesinde bulmuştur. Böylece işverenlerin borçları ertelenmiş, bir süre sonra da af edileceğinin ip uçları gösterilmiştir.

Referandum döneminde "Evet" kampanyası yürüten TÜRK—İŞ yöneticileri yaptıkları toplantı ve gösterilerde sanki bu ülkede bir kaç kişinin yasağından başka bir yasak yokmuş gibi davranmışlar ve işçi sorunlarının dile getirilmesinden kaçınmışlardır. Aynı durumun erken seçim atmosferinde de olması şaşırtıcı olmayacaktır. Çünkü anlayışları bunu gerektirmektedir.

Türk-İş yönetimleri böyle tavırlar sergilerken TEKGIDA—İŞ yöneticileri de bırakın yasaklarla uğraşmayı gelişen mücadelenin önünde engel görevini üstlenmektedirler.

Türk-İş ve ona bağlı TEKGIDA—İŞ'in yapısını derinlemesine anlatma gereği duymuyoruz. Çünkü, bu zamana kadar izledikleri politikalarla getirdikleri program ve tüzükleriyle, aynı zamanda sermayenin saldırılarına karşı geliştirdikleri mücadele yöntemleriyle kimin yanında olduklarını göstermişlerdir.

Bu durumu belirlemek tek başına yeterli olmamaktadır. Varolan bu olumsuzluğa karşı ne yapılması gerektiği yakıcı bir sorun olarak önümüzde durmaktadır. Çözümlenmesi gereken budur.

EVET! NE YAPILMALI?

Bu soruya çeşitli kesimlerden değişik cevaplar verilmektedir. "Türk-İş'te birlik", "Haydi Türk-İş'e", "Vakit geçirilmeksizin yeni bağımsız sendikalar kurulmalı ve bunlarla yeni bir konfederasyon oluşturulmalı" gibi. Ve tüm bu öneriler, işçi sınıfının sendikal birliğini sağlama amacına yönelik olarak gündeme getirilmektedir.

Bizler, işçi sınıfının sendikal birliğini sağlayacak ve egemen güçlerin saldırıları karşısında sendikaları savunma aracı haline getirecek yöneliş ve çabaları hiç bir zaman bir yana itmemek gerektiğine inanıyoruz. Bir inancımız da şudur ki; İşçi sınıfı bu birliği oluşturacak yöntem ve biçimleri mutlaka bulacaktır. Sınıf ve kitle sendikacılığı temelinde yürütülecek mücadele zemininde oluşacaktır. Tabii ki bu birlik kendiliğinden oluşmayacaktır.

Bu nedenle birlik konusunda önerilen tek çözüm yollarının mutlaklaştırılmaması gerekmektedir. Çünkü, bir ülkede sendikacılık hareketindeki gelişme ve oluşumların kaynağı işçi sınıfındaki gelişmeler, hareketlilikler ve değişmelerdir. Nasıl ki DİSK böyle bir gelişmenin ürünü ise ve DİSK bir olgu ise, bu olguyu yok sayarak veya değerlendirmeyerek yapılan önerilerin gerekli kitle desteği sağlanması beklenilmemelidir. DİSK savunulmadan DİSK olgusu değerlendirilemez. İşte bizler, DİSK'i savunarak, eksiklik ve zaaflarıyla birlikte değerlendirerek DİSK'in aşılabileceğine inanıyoruz.

Tek yönlü mutlaklaştırılan öneri ve politikalar mücadele süresinde sahiplerini açmazlara düşürebilir. Geçmişteki "Haydi DİSK'e" çağrıları, bugün "Haydi TÜRK—İŞ'e" çağrılarına dönüştü ise yarın "Haydi HAK—İŞ'e" çağrılarına dönüşebilir. Yine geçmişte "Bağımsız sendikalar çoğaltılmalıdır" çağrıları bugün "Gün kaybetmeden bağımsız sendikalar konfederasyonlaştırılmalıdır"a yarın "Yeni yeni konfederasyonlaşmalar"a dönüşebilir. Bu tip çözüm yolları ve politikalar günlük, geleceği açık olmayan önerme ve politikalardır.

Yukarıda belirttiğimiz gibi bu çağrı ve önerilerin değerlendirmeden bir kenara atılmaması gerektiğine inanıyoruz. Fakat mutlaklaştırılan çözüm önerilerinin mücadele sürecinde tıkanıklıklar yaratacağı kuşkularını taşıyoruz. Esas olarak da, sınıfın doğrudan içinde yer almadığı tartışma ve oluşumların uzun süreli olabileceğini düşünmüyoruz. Bu nedenle, çağrı ve önerilerin tepkisellikten uzak, geçmişi bugünü ve geleceği düşünerek değerlendirilmesinin gerekliliğini belirtmekle yetiniyoruz.

Diğer bir nokta ise, kazanılan mevziler ve yaratılacak oluşumların savunulması, genişletilmesi bizzat sınıfın bunlara sahip çıkması ile mümkündür. Bu nedenle, gerek "TÜRK—İŞ"in demokratikleşmesi", gerekse "Yeni bağımsız sendika ve konfederasyonların oluşturulması" ancak ve ancak taban örgütlenmelerinin yaratılması ile olacaktır.

Bu örgütlenmelerin başlangıç noktası işyerleridir. İşyerlerinde yaratılacak birim örgütlenmeleri (işyeri komiteleri) önümüzdeki süreçte mücadelenin ve yeni oluşumların temel taşlarını teşkil edecektir. Bugün ku görev, işyeri komitelerini yaratmaktır. Bu örgütlenmeler yaratılmadan ne "TÜRK—İŞ'in demokratikleştirilmesi"nden ne de yeni yaratılacak oluşumların tabana dayanması ve sağlıklı bir biçimde oluşturulmasından söz edebiliriz.

BİZLER TEKGIDA—İŞ Sendikasındaki DEMOKRATİK MUHALEFET olarak;

— İşçi sınıfının sendikal birliğinin sınıf ve kitle sendikacılığı temelinde ve mücadele zemininde yaratılacağına,

— Sınıf ve kitle sendikacılığının en temel ilkesi olan tabanın söz ve karar sahipliğinin sendika içi demokrasi olgusundan ayrı düşünülmeyeceğini,

— Sınıf ve kitle sendikacılığının, tabanın işçi sınıfı bilimi doğrultusunda bilinçlendirilmesini gerektirdiğine,

— "Partiler üstü politika"nın bir uyutmaca olduğu, ekonomik, demokratik hakların kazanılması ve genişletilmesinin politikadan bağımsız olarak ele alınamayacağına,

— Sınıf ve kitle sendikacılığının programlı çalışmayı gerektirdiği ve programın gereklerinin yerine getirilmesi ile başarılabileceğine,

— TÜM BUNLARIN TABANDA (İŞYERLERİNDE) YARATILACAK İŞYERİ KOMİTELERİNİN OLUŞTURULMASI İLE BAŞARILABİLECEĞİNİ VE CAN ALICI GÖREVİN BU ÖRGÜTLENMELERİN YARATILMASI OLDUĞUNUN bilincindeyiz.

Ayrıca, işçi sınıfının sendikal birliğinin oluşturulmasının bu görevlerin yerine getirilmesiyle doğrudan bağlantılı olduğunu, tek yöntemlerin mutlaklaştırılması gerektiğini, bu birlik içinde tabana güvenmeyen, tepeden ve komplocu anlayışla hareket edenlerin sınıf ve kitle sendikacılığının gereklerini yerine getirmeyenlerin ve demokrasiyi kendi çevresine kadar daraltanların yer alamayacaklarını ve onlarla bu işin başarılamayacağını bir kere daha açıklamak yerinde olacaktır.

Saflarımız, bu amaçlar doğrultusunda mücadele eden tüm TEK GIDA İŞ üyelerine açıktır.

Sendikal anlayışta sunduğumuz bu çerçeveye ek olarak, erken seçim nedeniyle demokrat, ilerici, devrimci işçiler sorunlarını dile getirmeli, mücadele önünde engel teşkil eden yönetimleri ve anlayışların gerçek yüzlerini açığa çıkarıcı mücadele yöntemlerini geliştirmelidirler. Bu doğrultuda başlatılan ve devam eden girişimleri desteklemeli ve katkılarda bulunmalıdırlar.

Bu nedenlerle işçileri, tüm sorunlarımızla birlikte güncel olması nedeniyle SÜPER EMEKLİLİK, SÖZLEŞMELİ PERSONEL, İŞÇİ—EMEKLİ—DUL VE YETİMLERİN TEDAVİLERİ SIRASINDA KESİLEN % 20—%10 KESİNTİLERİN kaldırılması taleplerini içeren İMZA KAMPANYASINA ÇAĞIRIYORUZ.

— SÜPER EMEKLİLİK KALDIRILMALI

— SÖZLEŞMELİ PERSONEL YASASI KALDIRILMALI

— İŞÇİLERDEN, EMEKLİ, DUL VE YETİMLERDEN TEDAVİLERİ SIRASINDA %10—%20 ORANINDA ALINAN TEDAVİ KESİNTİSİ KALDIRILMALIDIR.

DEMOKRATİK MUHALEFET

GENÇLİK MÜCADELESİNDE DÜNE ve BUGÜNE

Ülkemizde gençlik hareketi, hemen her dönemde ilerici bir nitelik taşımıştır. Demokrasiden yana güçlerin ülke çapında etkili olduğu yıllar aynı zamanda gençlik hareketinin de yükseldiği yıllardır. Gençlik, böylesi dönemlerde siyasi gelişmeler üzerinde doğrudan ya da dolaylı etkiler yaratmış, baskıcı yönetimler karşısında oluşan muhalif hareketlerin içinde ise, hep aktif bir konuma sahip olmuştur.

Türkiye'de sol hareket özellikle 25 yıldır yükselme dönemleri, yenilgiler, ayrışmalarla şekillenen inişli-çıkışlı bir rota izlemiştir. Solun bu gelişme çizgisi, ülkemizdeki demokratik gençlik hareketini de doğrudan etkilemiştir. Nitekim gençlik hareketinin geçmiş dönemlerdeki oluşumu ve gelişme süreci dönemin koşullarına (dolayısıyla sol hareketin konumuna) göre bir nitelik taşımıştır. Hatta 1960 sonrasında ilerici-demokrat hareketin sürükleyici dinamiği kimi yıllarda gençlik olmuştur.

Bugün yedi yıldır baskı ve sindirme politikalarına hedef olan ülkemiz gençliği, ülke çapında gelişen demokrasi mücadelesinin bir parçası olma yolunda yürümektedir. İçinde bulunduğumuz dönemin özelliklerini ve gençlik hareketinin bugünkü konumunu ele almadan önce geçmiş hareketine ana çizgileri ile değinmek istiyoruz.

60'LARA GELİRKEN...

Türkiye'deki 60'lı yıllara gelene değin gençlik hareketinin ilerici özelliği varolan toplumsal ilişkilerin kökten değiştirilmesini hedeflemeyip iyileştirilmesine dönüktü. 27 Mayıs'ı hazırlayan olaylar içinde gençliğin eylemi, egemen toplumsal ilişkileri değiştirmeyi öngörmemektedir. Aksine bu dönemde gençliğin talepleri ülkenin ve devletin daha iyi yönetilmesi şeklindedir. 28-29 Nisan olayları esnasında Bayar-Menderes yönetimine karşı gelişen gençlik eylemlerinin hedefi, varolan toplumsal ilişkilerin sınırları içinde daha demokratik bir yönetime çağrıdır.Ancak şunu da belirtelim ki, aynı dönemde sol içinde etkili bir sınıf hareketinden bahsetmek de mümkün değildir. Yani gençliğin 27 mayıs öncesindeki konumu, ülkedeki sınıf mücadelesinin genel özellikleri ile uyum arzetmektedir.

50'li yıllarda dünyada soğuk savaş rüzgarlarıyla yaygınlaşan anti-komünist dalga, 60'lı yıllarda yerini sosyalist düşüncenin yükselen prestijine bıraktı. 27 Mayıs sonrası siyasal koşullar, Türkiye'de görece demokratik bir nitelik kazanmıştı. Bu dönemde TİP'in kurulmasıyla birlikte sosyalistler siyasi mücadele içinde açıktan bir taraf teşkil ettiler. Sosyalizm, dar bir aydın grubunun dünya görüşü olmaktan çıkarak toplumun farklı kesimlerince tartışılır oldu.

DEV—GENÇ'LE DEĞİŞEN GENÇLİK HAREKETİ

Öte yandan 60'lı yıllar, bütün azgelişmiş ülkelerde rastlanan anti-emperyalist dalganın Türkiye'de de yükseldiği yıllardı. Bu koşullar içinde gençlik hareketi kendini kuşatan reformcu kabuğu hızla çatlatıyor, ve devrimci bir dünya görüşüne doğru evriliyordu. İşte tam da kabuğun çatladığı yerden DEV—GENÇ hareketi sürgün verdi. Nitekim 60'lı yılların ikinci yarısında gelişen gençlik hareketi, devrimci niteliği ile kendinden önceki dönemden farklı bir rotaya girdi.

DEV—GENÇ, bilindiği gibi, FKF içinde doğdu. FKF, 1965'de üniversite gençliğinin örgütlü tartışma platformu olarak kurulmuştu. İlk yıllarında TİP'in siyasi çizgisine paralel bir yapısı vardı. Sol içindeki tartışmalar zamanla farklı anlayışların netleşmesine yol açtı. Bu dönemde Türkiye solu, Kemalistlerden MDD'cilere, sosyalist devrim taraftarlarına kadar uzanan çok renkli bir görünüm içindeydi. Gençliğin ideolojik arayışları TİP eğiliminin egemen olduğu FKF, zamanla MDD'cilerin yönetimi altına girdi. Devrimci gençliğin mücadelesi de bu dönemde düzenin sınırlarını zorlamaya başlamıştı. Nihayet 1969 Ekim'inde yapılan Demokratik Halk Devrimi şeklinde kavramlaştırılan fikri benimseyen kesim DEV—GENÇ yönetimini ele alıyordu.

ANTİ—EMPERYALİST, ANTİ FAŞİST EYLEM ÇİZGİSİ

DEV—GENÇ'e egemen olan siyasi anlayış anti-emperyalizm eylem çizgisini de belirledi. NATO'ya Hayır Kampanyaları, 6. Filo'ya karşı yapılan protesto gösterileri, CIA ajanı Commer'in arabasının ODTÜ öğrencileri tarafından yakılması vb. eylemler dönemin gençlik hareketini karakterize etmektedir. Anti-emperyalist eylem çizgisi, sosyal demokratlardan sosyalistlere değin üniversite gençliğini ortak bir platforma çekerken aynı zamanda toplumun diğer ilerici kesimlerinin de destek ve sempatisini topluyordu. Konuyla ilgili olarak şunu da belirtebiliriz ki, daha sonraki dönemlerde hiçbir gençlik hareketi DEV—GENÇ bünyesinde yer alan genişlikte ve farklı eğilimlerde insanı bir araya getirmeyi başaramadı.

Aynı yıllarda dönemin sağcı iktidarının desteğiyle örgütlenen sivil faşistlere karşı izlenen aktif savunma çizgisi, toplumda, DEV—GENÇ'in prestijini yükselten bir başka faktör oldu. Önceleri DEV—GENÇ yönetimini hedef alan gerici-faşist saldırılar giderek kitlesel boyutlara varan bir eğilim icine girdi. 16 Şubat 1969'da "Emperyalizme ve sömürüye karşı işçi yürüyüşü"ne (Kanlı Pazar) yönelik saldırı bunun en somut örneklerinden biridir. DEV—GENÇ'in gerici-faşist saldırılar karşısındaki tutumu, 70'li yıllarda yaygınlaşacak olan anti-faşist direnişin, sol için yeni bir geleneğin ilk adımları oldu.

Türkiye 1970'li yıllara girerken DEV—GENÇ hareketi varolan siyasal-sosyal konjonktürünün de etkisiyle alışılagelmiş gençlik hareketi olmaktan öte bir niteliğe ulaştı. İşçi sınıfı hareketi hızlı bir yükseliş dönemine girmişti. (15-16 Haziran Olayları bu yükselişin en çarpıcı örneğidir.) Kırsal kesimde küçük üreticiler ve topraksız köylülerin artan muhalefeki, kitlesel mitingler ve toprak işgalleri ile kendini gösteriyordu. Özetle sosyalizmin prestiji geçmiş yıllarla kıyaslanamayacak ölçüde yüksekti. Devrimci bir sınıf partisinin olmadığı bu dönemde, DEV—GENÇ'in faaliyet alanı gençlik kesiminin dışına taştı ve toplumun emekçi sınıflarıyla yakın bir ilişki ve dayanışma içine girdi. Türkiye'nin neresinde bir grev, bir toprak işgali, bir miting varsa DEV—GENÇ'liler eylemin ön saflarında idi.

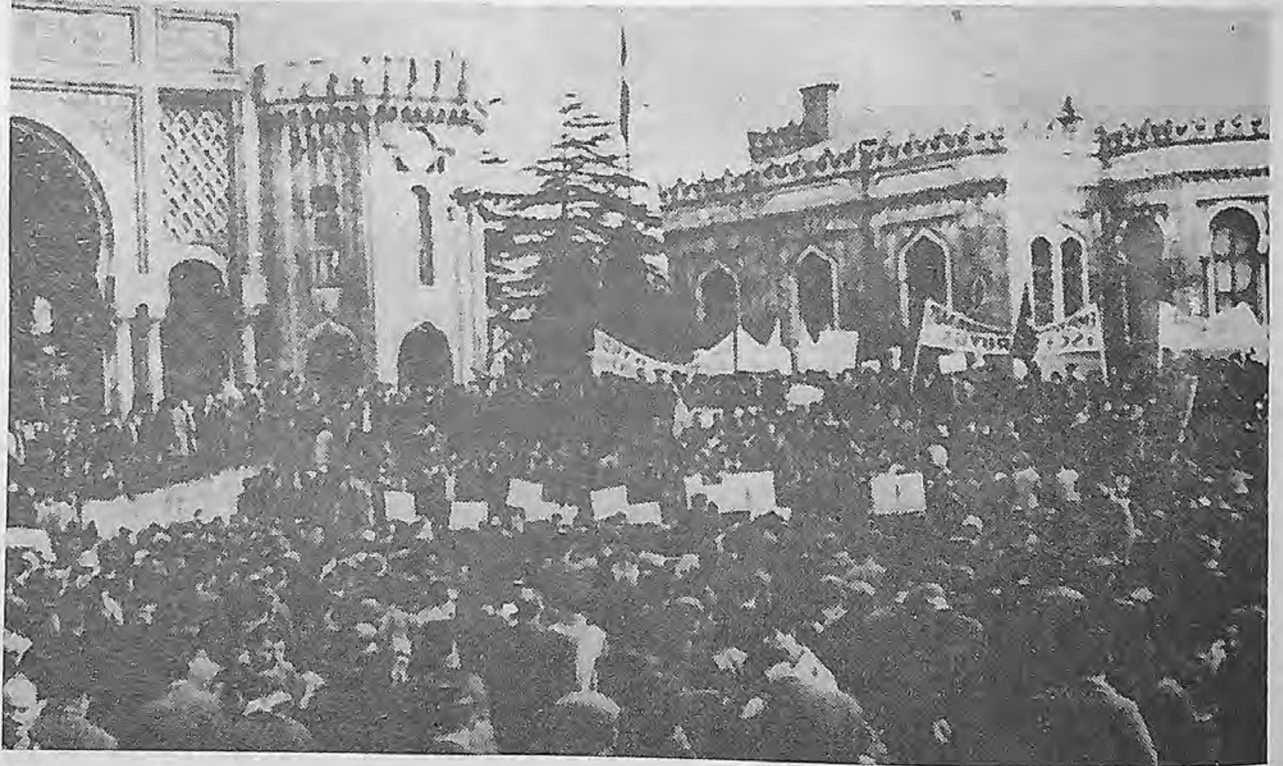
1970'e gelindiğinde Türkiye siyasal pratiğinde hızlı bir yükseliş başladı. bu pratiğin içinden yetişen unsurlar, geleneksel sol hareketten köklü bir kopuşun ilk adımlarını attılar. Türkiye'deki sol gelenek içinde devlete ve düzene karşı ilk açık radikal tavrın öncüleri ideolojik ve politik formasyonlarını ağırlıklı olarak DEV—GENÇ mücadelesi içinde oluşturmuşlardır. Aradan geçen 20 yıla yakın bir süreden sonra, Türkiye'de sol hereketin gelmiş olduğu bugünkü yerden 1970 devrimci hareketine bakıldığında, bu hareketin, ideolojik, politik ve örgütsel olarak yeterli olgunluğa erişemediğini söylemek mümkünse de, sözkonusu haraketin gerçek önemi, kendinden önceki dönemlerde egemen olan anlayıştan köklü farklılığı ve Türkiye'de sosyalist düşünce önüne açtığı yeni perspektiftir.

12 Mart darbesiyle birlikte sol hareket genel bir yenilgiye uğradı. Demokrasi güçleri baskı ve terörle geriletilirken gençlik içindeki devrimci-demokrat örgütlenmeler dağıtıldılar. Bununla birlikte 12 Mart döneminin hemen ardından gençlik örgütlenmeleri hızla oluşmaya başladı.

SİVİL FAŞİST SALDIRILAR ve DEVRİMCİ GENÇLİK

12 Mart sonrasında 70'li yıllar boyunca döneme damgasını vuran özgül nitelik demokrasi güçleri karşısında yer alan sivil faşist hareketin ülke çapında kazandığı etkinlikti. Özellikle 12 Mart rejiminin sağladığı gelişme olanaklarıyla birlikte faşist hareket, toplumu bütünüyle teslim alma stratejisine uygun olarak saldırı ve işgallerini başlangıçta üniversite ve yüksek okullarda uygulamaya soktu. Nitekim 70'lerin ilk yarısında eğitim kurumlarının önemli bir bölümü faşist işgal altındaydı.

70'li yıllarda gençlik hareketinin genel tavrı "öğrenim özgürlüğü-can güvenliği" talepleri gerçevesinde ve antifaşist temelde oluştu. Faşist saldırılara karşı kitlesel bir güç oluşturabilen öğrenci hareketleri, üniversitelerdeki işgallerin kırılmasında önemli bir mesafe katetmiştir. Faşist terörün 70'li yılların sonlarına doğru halka yönelmesiyle birlikte, gençlik, halkın ilerici kesimlerinde oluşan direnme eğiliminin güçlü bir halkasını oluşturmuştur.

70'Lİ YILLARIN AĞIR KOŞULLARI ve DEMOKRASİ

70'li yıllar ağır koşullar içinde geçti. Toplumun hemen her kesimini saran çatışma ortamı devrimci demokratik güçlere kaçınılmaz sorumluluklar yüklüyordu. Yukarda da ifade ettiğimiz gibi, hergün 25-30 kişinin öldürüldüğü faşist katliamların yer yer soykırım boyutlarına ulaştığı (Malatya, Sivas, K. Maraş vb.) bir dönemde temel görev ülkenin faşist çetelere teslim edilmemesi, aktif ve doğası gereği meşru bir direniş çizgisinin egemen kılınmasıydı.

Koşulların bu denli ağır olduğu bir süreçte faşizme karşı mücadele temelinde gelişen demokratik örgütlenmeler kimi zaafları ister istemez taşımak

GENEL BİR BAKIŞ

durumunda kaldılar. Öğrenci dernekleri, kendi içlerindeki demokratik işleyiş mekanizmalarını bir çok üniversitede yeterince geliştirme imkanı bulamadı. Hızlı karar alma, etkili ve zamanında inisiyatif kullanma gibi zorunlulukların yarattığı koşullar demokratik kitle örgütlerinde klasik anlayışa uygun, aşağıdan yukarı demokratik yapılanmaların kurumlaşmasını zorlaştırdı. Şüphesiz kimi zaafların nesnel koşullara bağlanması soruna yeterli açıklığı getirmemektedir. Nitekim DKÖ'de demokratik işleyişin hakim kılınamamasında, insanlarda demokrasi bilincinin yeterince olgunlaşamaması ya da sindirilememesi gerçeğinin de payı büyüktür. Bugün bile DKÖ içinde kitlenin karar alma sürecinde bizzat yer almasını amaçlayan, yani yöneten yönetilen ayrımını yoketmeyi hedefleyen doğrudan demokrasi anlayışının yerleştiğinden, gelenekleştiğinden bahsetmek mümkün değil. Aksine, özellikle öğrenci dernekleri 1980 öncesinin dayattığı ağır koşulların demokratik işleyişi kısıtlayıcı izlerini taşıyor.

Demokrasi bilincinin yeterince sindirilememesi doğal olarak "Kendisi gibi düşünmeyenlere karşı " tahammülsüzlüğü de besliyordu. Nitekim 1970'li yılların gençlik hareketinde göze çarpan temel sorunlardan biri de fraksiyoner eğilimlerin son derece güçlü olmasıdır. Bu durum şüphesiz bir yığın olumsuzluğa yol açmaktaydı. Öncelikle, kitleler nezdinde bir dağınıklık-bölünmüşlük psikolojisine neden oluyordu. Ayrıca demokratik öğrenci örgütleri arasında (hayatın dayattığı kimi kendiliğindenci süreçler dışında) ortak program ve eylem platformlarının oluşturulması mümkün olmadı. Bu konudaki zaafların günümüzde sürdürülmesine izin verilmemelidir. Ancak bununla birlikte, demokratik haklar için mücadele eden ile etmeyen arasındaki ayırım çizgisini (ki bunun ölçüsü mücadele pratiğidir) yok saymak düşünülemez.

70'li yılların gençlik hareketine ilişkin göze çarpan bir diğer husus da bu hareketin genel psikolojisidir. Çatışmaların alışılmadık boyutlara ulaşması çoğu kesimlerde sınıf mücadelesinin geleceğine ilişkin yanlış (ya da yersiz) beklentilere yolaçtı. Bu yersiz beklentilerin başında da yakın bir devrim hayali geliyordu. Sınıf mücadelesinin uzun dönemli ve inişli-çıkışlı rotasını yeterince kavrayamayan bu genel eğilim asıl olumsuz sonuçlarını 12 Eylül'ün peşinden gelen ağır yenilgiyle birlikte verdi. Bu sonuç, büyük bir hayal kırıklığı ve küskünlüktü. Şimdi burada bir parantez açmakta yarar var. Biz 1970'li yıllara ilişkin bu kısa saptamaları yaparken, kimileri çıkıp "işte gördünüz mü kendilerini ele verdiler.... Demokrasiyi sindiremediklerini, yakın devrim hayali içinde olduklarını itiraf ettiler vb." diyeceklerdir. Desinler.... Biz bu gözlemlerin özel olarak hiç bir siyasi eğilimle sınırlı olmadığını, genele ilişkin saptamalar olduğunu söylemekle yetineceğiz. Ayrıca insanların kendilerini her türlü hata ve zaaftan "münezzeh" görmeleri, bütün günahı "karşı tarafa" yüklemeleri sıkıcı ve gayriciddi bir hal aldı. Parantezi kapatıyoruz.

Sonuç olarak bütün eksikliklerine, hatalarına ve zaaflarına rağmen 1970'li yılların gençliği yüzlerce şehit pahasına da olsa sokaktaki faşist çetelere teslim olmamak için verdiği mücadeleyle bu ülkeye ve bu ülkenin insanlarına karşı namus borcunu gücü oranında yerine getirmeye çalıştı.

12 EYLÜL VE ÜNİVERSİTELER

12 Eylül darbesiyle birlikte emekten yana güçler belki de bütün bir Cumhuriet tarihinin en şiddetli saldırısına uğradılar. 70'li yılların ikinci yarısında ülkenin içine düştüğü ekonomik, siyasal ve sosyal bunalımın faturası 12 Eylül'le, yaşadığı çağa karşı sorumlu, ülkesini ve halkını seven devrimci-demokrat güçlere çıkarıldı. Onbinlerce yurtsever işkence tezgahlarından geçirilip zindanlara dolduruldu. "Anarşi ve terör"ün sorumlusu gösterilen devrimci gençlik de bütün bu baskılardan fazlasıyla payını aldı. Dönem boyunca gündeme getirilen düzenlemelerle, devlet aygıtı, egemen sınıf çıkarları doğrultusunda silbaştan oluşturuldu. 61 Anayasası 'ilga' edilirken yerine, adeta her türlü anti-demokratik uygulamanın ve yasakların güvencesi niteliğindeki 82 Anayasası geçirildi. Eski siyasi partiler fesholunurken, yeni kurulanlar da generallerin kesin denetimi ve onayıyla faaliyete geçebiliyordu. Ülkedeki devrimci işçi sendikaları kapatıldı ve işçiler YHK'nın eline teslim edildi. Bütün bu gericilik dalgasından üniversiteler de nasibini aldı.

12 Eylül öncesi üniversitelerde sınırlı da olsa varolan görece demokratik yapı, bu dönemde yerini otoriter bir yönetim anlayışına bıraktı. Üniversiteler hızlı bir şekilde "Türk-İslam Sentezi" şiarına göre şekillendirildi. Eğitim politikası tek tipleştirildi. Kaybedilecek vakit yoktu. Gençliği "kökü dışarıda" olan ideolojik akımlardan "korumak" gerekecekti. Aslında bu sorunun çözümü de basitti: Yeni bir yüksek öğrenim yasası çıkarmak. Yapılan yoğun ve "bilimsel" çalışmalar sonucu Yüksek Öğretim Kanunu yaşama geçirildi. YÖK sistemiyle üniversitelerde öğrencinin lehine olan tüm akademik-demokratik haklar rafa kaldırıldı. Üniversitelerde bilimsel eğitimden eser kalmadı. Düşünen, yaratan ve üreten insanın yerini buyrulanı yerine getiren, yaratıcılıktan yoksun ve tüketen insan alıyordu. Bu koşullarda, bilimsel eğitime hizmet verebilecek insanlara da (kuşkusuz) gereksinim olmayacaktı. Nitekim yaratılan bu "gül bahçelerinin" dikenlerden temizlenmesinde de gecikilmedi.

Bu 'dikenler' (üniversitelerdeki ilerici-demokrat öğretim üyeleri) 1402 sayılı sıkıyönetim yasasına dayanılarak üniversite dışına atıldı. Üniversiteler bilim üreten kurumlar olma niteliğinden hızla uzaklaştı. Ülkenin yönetimini elinde bulunduran generaller, üniversiteleri askeri liseler haline dönüştürdüler. Getirilen emir-komuta zinciri ile yüksek öğretimde kışla disiplini yaşama geçiriliyordu.

NİÇİN YÖK?

YÖK düzenlemelerinin amaçları nelerdi sorusuna Doç. Dr. Güney Gönenç Düşün Dergisi'nin Şubat 86 sayısında şu cevabı veriyordu: "Birincisi, Türkiye'ye uluslararası alanda ve malum ittifaklar içinde biçilen role, öngörülen yere uygun insan gücü yetiştirmek. Kısacası, bu role, bu işbölümüne uyacak nitelikte, yani aktarmaya yönelik beyin gücünün yetiştirilmesi. İkincisi 1960-80 arasındaki gençliğin durumu da gözönüne alınarak artık bundan sonra fazla düşünmeyen, etliye sütlüye karışmayan, soruşturmayan, otoriteye boyun eğmeye ve yönetilmeye hazır kuşaklar yetiştirmek. Böylece de gelecek için öngörülen rejimin bir anlamda güvencesini oluşturmak. Üçüncüsü de, ona bağlı olarak, ülkücü veya islâmcı bir kadrolaşmayı yangından mal kaçırırcasına yani, belki ilerde, demokrasinin geleceği günlerde bu yapılamaz endişesi içinde hızla ve elden gelen çabuklukta tüm üniversitelere yerleştirmeye çalışmak."

Üniversitelerde 1984'de paralı eğitim uygulamasına geçildi. Toplumsal gelir bölüşümünde en az payı alan işçi, köylü ve küçük memur çocuklarına üniversitenin kapısı iyiden iyiye kapatılıyor, toplumsal eşitsizlik eğitil alanına da yansıyordu.

Üniversitelerde artık bütünüyle apolitik bir dönem başlamıştı. bu egemen çevrelerin 1980 öncesinde arzulayıp göremedikleri bir dönemdi. Üniversite gençliğinin büyük bir kısmı demokratik

haklarına sahip çıkmak bir yana, en gündelik haklarının elde edilmesi yönünde bir çaba sarfetmekten yoksun, yukardan her buyrulanı yerine getirir, büyüklerinin sözündençıkmadan davranır hale sokuldu. Pragmatizm felsefesi yaşanan süreçte göklere yükseltildi. İyi bir iş sahibi olmak ve bu amaca ulaşmada her yolun mübah olduğu fikri lime lime gençliğin kafasına işlenmeye çalışıldı, çalışılıyor.

Bireysel yaşantının yüceltilmesi, uğrunda mücadele edilecek tek davanın bol paralı bir yaşantı olduğu yönündeki ideolojik propaganda belli oranda başarıya ulaştı. Sıradan insanları bir yana bırakalım, geçmişte devrimci mücadelenin içinde yer almış kimi insanlar bile pragmatizmin kıskacından kendilerini korumayı başaramadılar.

12 Eylül sonrası toplumun genelinde bir süre susukunluk hakim oldu. Uluslararası tekellerin dayatmasıyla ülke içinde uygulanmaya çalaşılan ekonomik-politik reçetelere karşı, örgütlenmeleri dağıtılan demokrasi güçleri bir tepki geliştiremedi. Üniversite gençliği de YÖK'e karşı zaman zaman bireysel ya da kendiliğinden gelişen tepkilerin üstünde bir mücadele geliştiremedi. 80'li yılların ortalarına gelindiğinde yaşanılan suskunluk (uygulanan baskılarla orantılı olmasada) yerini gerginliğe bırakıyordu.

VE DERNEKLEŞME MÜCADELESİ BAŞLIYOR

Bu dönemde üniversiteli gençlik de hak arama savaşımını örgütlü hale dönüştürmek için kollarını sıvadı. İlk örneğini Ankara'da gördüğümüz dernek kurma çabası diğer illere (İzmir-İstanbul) sıçrayacaktı. Gün geçtikçe artan sayıda öğrenci, öz örgütlenmeleri olan öğrenci derneklerini kurmak yönünde çaba sarfetmeye başladı.

Ülkemiz üniversite gençliği üç yıldır zorlu bir dernekçilik serüveni yaşıyor. Öğrenciler her vatandaş gibi kağıt üzerindeki haklarını kullanmak için kollarını sıvadıklarında doğrusu neye uğradıklarını şaşırdılar. Örgütlenmenin başlangıcından itibaren öğrencilerin başına gelmedik kalmadı. Kuruculuktan vazgeçmeleri, akıllı-uslu olmaları yönündeki nasihatların yararsız kalması polisi daha polisiye tedbirlere yöneltecek, yüksek ücretli ajanlık teklifleri gündeme gelecekti. İş bununla kalmıyor, rektörlük, fakülte ve dernekler masası arasında oluşan "üçgen" idare mahkemelerinin de devreye girmesiyle "dörtgenleşiyordu". Dernek kurmak ateşten gömlek giymekten farksızdı.

Dernek kurmak için başvuran her fakültede kurucuların karşısına YÖK'ün 59. maddesi çıkarılıyordu. Bu maddeye göre yüksek öğretim kurumlarında kayıtlı bulunan öğrencilerin herhangi bir derneğe üye olabilmeleri rektörlük iznine bağlıydı. Anayasanın 33. maddesinde belirtilen "Herkes önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir. Dernek kurabilmek için kanunun gösterdiği bilgi ve belgelerin, kanunda belirtilen yetkili mercie verilmesi yeterlidir" şeklindeki hüküm hiçbir şey ifade etmiyordu. Seksen sonrası tüm yasaların üzerine çıkan keyfi tutum nedeniyle sorunların çözümünün zor bir mücadeleyi gerektireceği ilk günden belli oldu.

Bütün engellemelere rağmen dernekleşme çalışmaları birçok fakültede sürdürüldü. Bugün (tüzel kişilik kazanabilmiş derneklerin) sayıları yeterli olmasa da, öğrenci gençlik içinde, sabır ve inatla yürütülecek bir çabanın sonuçsuz kalmayacağı inancı güçlenmiştir. Önümüzdeki dönemde de birçok fakültede dernekleşme faaliyetlerini sonuca ulaştırma mücadelesi gündemin ilk maddesini işgal edecektir.

DERNEKLER ve REFORMİST ÇİZGİ

Dernekleşme çabalarının başında öğrenci derneklerinin oluşturduğu platforma reformist bir anlayış hakimdi. Dernekleşmenin marjinal bir kesimin ilgisi olmaktan çıkıp daha geniş bir kesimi kapsamasıyla birlikte, reformist anlayışla devrimci anlayış arasındaki görüş farklılıkları giderek belirginleşti. Gelişen pratik içinde devrimci anlayışın sürece müdahale edip gündemi belirlemeye başlaması, birim derneklerde ciddi bir çalışma yaratamayan reformist eğilimin platform içindeki etkinliğini de kırıyordu.

Bu söylediklerimizi somutlayalım. 1986 Ekiminde Öğrenci Derneklerinin önüne YÖK'ün 44. maddesi hedef olarak konuldu. Konuldu diyoruz, çünkü öğrenci gençliğin gündemi onun adına ama onun dışında belirlendi. Reformist anlayış dergi bürolarında gündem belirleyip bunu da reçeteleştirip gençliğin önüne koydu. Nitekim 44. madde kampanyasından istenilen sonuç elde edilemedi. Bunun önemli nedenlerinden biri birim derneklerinde belli bir tartışma sürecinin yaşanmamasıdır. Birçok öğrenci Meclise verilmek üzere hazırlanan değişiklik önergesini, bir gurup öğrenci İstanbul ve İzmir'den Ankara'ya yürümeye başladıktan sonra öğrendi. Önerge bir yana yapılan yürüyüş bile basından öğrenildi. Geniş öğrenci kitlesini dikkate almayan bu arkadaşlara, geçtiğimiz dönemde uğradıkları hayal kırıklığı ve yalnızlık umarız yeterince öğretici olmuştur. Akademik-demokratik mücadelenin ihmal edilemez koşulu kitleselliktir. Bu gerçeği görmezden geleni de kitleler görmezden gelirler. Dar gurupcu hesapların kimseye bir yarar sağlamayacağını hayat herkese gösterecektir.

1986-87 öğretim yılı öğrenci gençliğin kamuoyunda kendinden bahsettirdiği, hatta zaman zaman kamuoyunun gündemini işgal ettiği dönem oldu.

GEÇEN ÖĞRETİM DÖNEMİNDE GELİŞEN ÖĞRENCİ OLAYLARINDAN BİR KESİT:

11. Ekim 1986

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği merkezine yerleştirilmiş ses dinleme aygıtı bulundu.

24 Ekim 1986

M.Ü. Hukuk Fakültesi öğrencisi İsa Tanrıverdi derslerinden başarısız olduğu için intihar etti.

27 Ekim 1986

M. Ü. Huk Fak. Öğrencisi İsa Tanrıverdi'yi anma ve atılmaları protesto amacıyla, İstanbul'daki değişik fakültelerden yaklaşık 500 öğrenci M. Ü. Rektörlüğü önünde 1,5 saat sessiz oturma eylemi yaptı. Rektörlüğün önüne çelenk bırakmak istiyen üç öğrenci bir süre gözaltında tutuldu.

3-4 Kasım 1986

3 Kasım'da İzmir'den, 4 Kasım'da da İstanbul'dan bir grup öğrenci YÖK'ün 44. maddesinin değiştirilmesi için toplanan imzaları TBMM'ye ulaştırmak üzere yola çıktı.

6 Kasım 1986

İzmir ve İstanbul'dan toplanan imzaları TBMM'ye teslim etmek için Ankara'ya gelenleri karşılayan öğrencilerden 30 kadarı gözaltına alındı.

7 Kasım 1986

İstanbul'da atılmaları ve YÖK sistemini protesto etmek amacıyla değişik fakültelerden 15 öğrenci M.Ü. B.Y.Y.O Öğrenci Derneğinde 3 günlük açlık grevi başlattı.

8 Kasım 1986

İstanbul'daki açlık grevi yeni katılan öğrencilerle 23'e yükseldi. Grevci öğrenciler M.Ü. B.Y.Y.O Ö. Derneğinin valilikçe 3 ay kapatılması nedeniyle grevi İstanbul Üniversitesi önünde sürdürdü.

10 Kasım 1986

Üç günlük öğrenci grevi basına yapılan yazılı bir açıklamayla bitirildi.

26 Aralık 1986

Öğrenci Dernekleri üzerinde yoğunlaşan baskıları protesto etmek amacıyla, İstanbul'da değişik fakültelerde yemek boykotu yapıldı.

31 Aralık 1986

İstanbul'da bir grup öğrenci, dernekçi öğrenciler üzerindeki polis baskısını kınamak amacıyla 3 günlük açlık grevine gitti.

8 Ocak 1987

İstanbul Üniversitesi'nin kapısına "Baskılar ve İşkenceye Son" yazılı bir siyah çelenk bırakıldı. Yaklaşık 1000 öğrencinin katıldığı siyah çelenk eyleminde polis sadece olayı gözlemekle yetindi.

30 Ocak 1987

İstanbul Üniversitesi kapısına siyah çelenk asmak gerekçesiyle gözaltına alınan öğrencilerden İ.Ü. Müh. Fak. öğrencisi Kamuran Beyhan ile İTÜ Elektrik Fak. öğrencisi Turan Dolu tutuklanarak Sağmalcılar Cezaevine gönderildi.

3 Şubat 1987

ODTÜ arazisinden toprak satışını protesto etmek amacıyla bir grup öğrenci ODTÜ rektörlüğünün önüne siyah çelenk bıraktı.

16 Mart 1987

İstanbul Üniversitesi önünde toplanan yüzlerce öğrenci 16 Mart 1978'de İ.Ü. önünde faşist katliam sonucu yaşamını yitiren 7 devrimci öğrencinin anısına kırmızı karanfiller bırakıp, saygı duruşunda bulunduktan sonra dağıldılar.

BASKILAR ARTIYOR

İlk olarak İstanbul'da atılmalara karşı başlatılan açlık grevi diğer Anadolu illerine sıçradı. Öğrenci Derneklerinin bu çıkışı siyasi iktidarı rahatsız etmeye yetmişti. Baştan beri süren keyfi tutuma bu dönemden sonra baskı ve yıldırma politikası da eklendi. Bilinçli bir şekilde sürdürülen kampanyalarla öğrenci dernekleri belli örgütlerin, siyasi hareketlerin devamıymış gibi gösterilmeye çalışıldı. Dernek çalışmalarına katılan öğrencilere polis-okul idaresi işbirliğiyle keyfi cezalar verilmeye başlandı. Bütün bu uygulamaların amacı öğrenci derneklerine karşı oluşan sempatiyi yoketmeye, kitleleri derneklerden uzaklaştırmaya dönüktü. Ancak dernekleşme faaliyetlerinin durdurulmaması, hatta zamanla daha çok insanın bu çabalara omuz vermesi iktidarı yeni arayışlara itti.

1980 sonrası, özellikle cezaevlerinde somut ifadesini bulan ve bütün ülkede hakim kılınmaya çalışılan "tek tipleştirme" politikası öğrenci derneklerine de yansıdı. ANAP iktidarının niyeti, üniversitelerde, rektörlerin denetiminde sarı-tek tip dernekler kurmaktı. Öneri de hazırlandı, süratle komisyondan geçirildi. Meclisteki parmak hesabı da yapıldı. Ama gelin görünki, bu hesapların hepsi "evdeki hesaplardı". Ve çarşıya uymadı.

DEVRİMCİ GENÇLİK MÜCADELENİN ÖN SAFLARINDA

Yasanın komisyondan geçmesiyle öğrenci gençlik öneri sahiplerine 10 Nisan-da ülkenin beş büyük kentinde (Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa ve Adana) üniversite yemekhanelerinde gerçekleştirdiği yemek boykotlarıyla dur dedi. Aynı gün teğini yanına almasını bilmesiydi. Öğrenci gençliğin kendine güvenini kazandığı Nisan direnişinin başarıyla sonuçlanmasının en önemli nedeni sorunun çözümünün tepeden önerilmeden, işin en başından kitleyle tartışılmasıdır. En geniş kitlenin karar alma sürecine katılması belirlenen eylemlere katılımı da en geniş düzeye çıkarmıştır.

Nisan direnişinin bir diğer önemli yanı da, reformist anlayışla devrimci anlayış arasındaki ayrım çizgisinin berraklaşmasıdır. Reformist çizginin bir türlü anlamadığı gerçek yasallıkla meşruiyet arasındaki farktır. Ve mücadelenin yükseleceği zeminin meşruluk zemini olduğudur.

GELECEK DÖNEMDE ÖNE ÇIKACAK GÖREVLER

Geçtiğimiz dönem olumlu yönleri eksikliklerine oranla daha fazla olan bir dönemdi. Ancak asıl sorumluluk bundan sonraki dönemde başlıyor. Özerk-demokratik üniversite mücadelesinin, haklı ve somut talepler doğrultusunda yükseltilmesi, en geniş öğrenci kitlesinin sorunlarını sahiplenebileceği demokratik mekanizmaların oluşturulması görevi devrimci-demokrat gençliğin gündeminin ilk maddesidir.

Sonsöz olarak bugün gençliğin önündeki acil görevlere kısaca değinerek yazımızı noktalayalım.

— Dernek çalışmalarının henüz başlamadığı faültelerde bu yöndeki çalışmaları başlatmak, varolan çalışmaları hızlandırmak, tüzel kişilik kazanma çabalarını hızla sonuca ulaştırıp kongreleri yapmak.
— Öğrenci Derneklerinde karar alma sürecine gençliğin en geniş şekilde ve doğrudan katılabileceği mekanizmaları oluşturmak, demokratik kitle örgütlerini demokrasi bilincinin gelişip güçleneceği "okullar" haline dönüştürmek.
— Fakülteler ve üniversiteler düzeyinde sosyal, kültürel etkinliklere ağırlık vererek, geniş öğrenci kitlesinin bu etkinlikler aracılığıyla kendi öz örgütlerini sahiplenmeye yöneltmek, fakülte yönetimlerinde derneklerin ağırlığını, öğrencilerin meşru sözcüsü olduğu gerçeğiyle birlikte kabul ettirmek.
— Ülke çapında varolan, bugün sağlıklı işlediklerini söyleyemediğimiz platformları ilkeli yapılar haline dönüştürerek, ülke düzeyinde federasyonlaşabilmenin koşullarını hazırlamak.

ODTÜ'de 80 sonrasının üniversite gençliği ilk kez Jandarma dipçiği ile tanışıyordu. Bu olaylardan kısa bir süre sonra da 14 Nisan'da İstanbul, Türkiye Öğrenci Hareketi açısından tarihi bir gün yaşadı. Devrimci-demokrat gençliğin önderliğinde gerçekleştirilen kitlesel yürüyüşle üniversite gençliği, onuruna ipotek koymaya çalışan iktidarın suratına koca bir tokat indirdi. Hemen bir gün sonra ikinci tokat da Ankara'dan geldi. Yasa önerisi komisyon geri gönderilirken Başbakan TV'de kendilerinin yanlış anlaşıldığını, aslında gençleri ne kadar sevdiklerini falan söylüyordu.

14-15 Nisan yürüyüşleri gençliğin 1965-80 dönemi devrimc gençlik mirasına sahip çıkacağının işaretlerini taşıması bakımından anlamlıdır. Öte yandan Nisan olaylarının olumlu yönlerinden biri de, gençliğin kamuoyunun ve basının des-

A. Turgay BENGİ
Nail ÇAVUŞ

3 Nisan 1987

TBMM Milli Eğitim Komisyonunda Tek Tip Dernekler Yasası kabul edildi. Yeni yasa ile her üniversitede tek bir dernek kurulabilecek ve mali-idari denetim de rektörlüklerin elinde olacak.

10 Nisan 1987

Hazırlanan yasayı protesto etmek amacıyla 5 ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Bursa) Üniversitelerde yemek boykotları yapıldı. ODTÜ'de kampüs içinde gösteri yapan öğrenciler jandarma dipçiğiyle dağıtıldı, 3 öğrenci gözaltına alındı.

14 Nisan 1987

İktidarın çıkarmak istediği Tek Tip Dernekler Yasasını protesto amacıyla, İstanbul'da 2000 öğrenci Aksaray Beyazıt arasında yürüyüş yaptı. 63 öğrenci gözaltına alındı. Çok sayıda öğrenci polisin saldırısı sonucu yaralandı.

15 Nisan 1987

Ankara'da dernek yasasına karşı TBMM'ye telgraf çekmek isteyen öğrenciler polis tarafından engellendi. 278 öğrenci gözaltına alındı. İzmir 9 Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okuyan 60 Öğrenci, yasa tasarısını ve olaylar sırasında öğrencilerin gözaltına alınmasını protesto etmek amacıyla açlık grevine başladı.
Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde ve Edirne'deki Trakya Üniversitesi'nde öğrenciler yemek boykotu yaptı.
Adana'dan Ankara'ya protesto yürüyüşü başlatan Çukurova Üniversitesi'nde öğrenim gören 8 öğrenci Pozantı'da gözaltına alınarak tutuklandı.

16 Nisan 1987

İzmir'de 178 öğrenci grevci öğrencileri ziyaret ederken gözaltına alındı. İstanbul'da gözaltına alınan 63 öğrenciden 31'i tutuklandı.

17 Nisan 1987

14 Nisan günü yapılan yürüyüş sırasında öğrencilerin saldırıya uğradığı Beyazıt durağına öğrenciler çiçek bırakarak durağın adını "Direniş Durağı" olarak değiştirdiler.
İstanbul Üniversitesi önünde 95 öğrenci ve 6 tutuklu yakını gelişen olaylarda gözaltına alınmaları protesto etmek amacıyla üç günlük açlık grevine başladı.

18 Nisan 1987

Ankara'da 40 öğrenci 3 günlük açlık grevine başladı.

20 Nisan 1987

95 öğrenci ve 6 veliyle başlayan grev yeni katılımlarla 28 öğrenci ve 8 veliyle son buldu.

29 Nisan 1987

9 Eylül Üniversitesi Mühendislik Fakültesi'nde okuyan 17 öğrenci (Denizli) YÖK'ü protesto etmek amacıyla açlık grevine başladı.

3 Mayıs 1987

Van 100. Yıl Üniversitesi'nde oruç tutmadıkları gerekçesiyle saldırıya uğrayan öğrencilerden Mehmet Şirin Tekin yaşamını yitirdi.

8 Mayıs 1987

Mehmet Şirin Tekin'in faşist saldırı sonucu yaşamını yitirmesi, Beyazıt Meydanı'nda Turan Emeksiz Anıtı önünde yapılan saygı duruşuyla protesto edildi. Yaklaşık 500 öğrencinin katıldığı protestoda "Güneşe Ağıt" şiiri okunup havaya çiçek atıldı.

9 Haziran 1987

ODTÜ'de yeni yurt yönetmeliğini protesto gösterileri

18 Haziran 1987

Üniversitelerdeki atılmaları protesto etmek amacıyla İstanbul Üniversitesi önüne üzerinde "YÖK öğrenci kıyımına son" yazan bir siyah tabut bırakıldı. Tabut bırakma eyleminde 10 öğrenci gözaltına alındı.

Osmanlıdan Cumhuriyete Öğrenci Hareketleri

Öğrenci gençliğin bir toplumsal grup olarak Türkiye gündemine etkin bir şekilde girmesi 1950'li yıllardan sonradır. Cumhuriyet'in Tek-Parti Yönetimi'nde, diğer toplumsal gruplar gibi, öğrenci gençlik de Parti'nin yedeğine alınmaya çalışıldı. Osmanlıda ise 19. yüzyılda açılan laik okullarla belirli bir sayıya ulaşan öğrenci gençlik, ancak II. Meşrutiyet döneminde örgütlü bir toplumsal grup olma özelliği kazandı.

II. MEŞRUTİYET ÖNCESİ ÖĞRENCİ HAREKETLERİ

Osmanlı İmparatorluğu'nda öğrenci gençlik hareketleri doğrudan politik muhtevalı hareketler olma özelliği taşıyordu. II. Meşrutiyet'in ilânına kadar demokratik kitle örgütü özelliğinde cemiyetler halinde örgütlenemeyen öğrenci gençlik, bu dönemde bir akademik-demokratik mücadele içinde de olmadı. Örgütsüz bir kitle olarak öğrenci gençlik bu dönemde çeşitli politik merkezler tarafından yönlendirildi.

Medrese, 19. yüzyılın son çeğreğine kadar Osmanlı eğitim sisteminde hakim oldu. Bu durum öğrenci hareketlerinde de kendini gösterdi ve erken dönem öğrenci hareketlerinde medrese gençliği (softalar) belirleyici olarak yer aldılar. Medrese öğrencileri 16. yüzyılın ilk yarısında Anadolu'nun kırsal kesimlerinde para ve yiyecek yağma ediyorlardı. İstanbul'da ise softaların gösteri yapmaları alışılmış olaylardın sayılıyordu.

1853 yılında cereyan eden "softalar isyanı" İmparatorlukta vukubulan geleneksel öğrenci hareketlerinin tipik bir örneğini teşkil etmektedir. Kırım konusunda Ruslarla bir anlaşmaya varamayan Mehmed Ali Paşa sadrazamlıktan azledilince, Kırım'ı kurtarmak için savaş yapılması gerektiğine inanan softalar arasında adamlarını göndererek onları harp lehine ve Ruslarla anlaşmadan yana olan Mustafa Reşit Paşa aleyhine kışkırttı. Softalar medreselerini terk ederek, "bir iş yapmayan ve yaptığı işlerde mütereddit olan" hükümet aleyhinde tezahüratta bulundular ve "ilim göğe yükseldi" diye bağırarak bir medrese sırasını Beyazıt Camii'nin minarelerinden birine astılar. Gösteriye müdahale eden askerler bazı öğrencileri tutukladılar ve lider olarak tesbit edilenler Girit'e sürgüne gönderildiler.

TALEBE—İ ULUM İSYANI

Rus taraftarı olarak bilinen sadrazam Mahmud Nedim Paşa ve Şeyhülislam Hasan Fehmi Efendi'nin azledilmeleri için medrese talebeleri 1876 yılında günlerce süren gösteriler yaptılar. Mithat Paşa, bazı sefaretler ve gazeteler tarafından da teşvik edilen medrese softaları, "devlet ve memleketin hukuk ve istikbali düşmanlarca ayaklar altına alınıp çiğnendiği bir zamanda derslerle iştigâl muvafıkı hamiyet ve diyanet değildir" diyerek büyük meydanlarda ve Yıldız Kasrı önünde mitingler düzenlediler, Sadrazam ve Şeyhülislam'ın azli için Padişah'a dilekçe verdiler. Bu gösteriler sonunda Sadrazam ve Şeyhülislam görevlerinden alındılar. Bu arada gösteriler sırasında bazı kimselerin talebe kıyafeti ile uygunsuz hareket yaptıklarının tesbit edildiğini bildiren Fatih Medresesi'nden 20 talebe gazetelere ilân vererek bu kişi ve hareketlerle talebelerin bir ilgisi olmadığını bildirdiler. "Talebi-i Ulum İsyanı" olarak adlandırılan 1876 öğrenci gösterileri Kanun-u Esasi'nin (Anayasa) ilân edilmesinde de önemli bir etki sahibi oldu. Softalar, mümінlere kuran'dan ayetler dağıtarak Kuran'ın öngördüğü hükümet şeklinin demokratik olduğunu ve Hükümdarın mutlak iktidara sahip olmasının halkın hakkının ihlâli olup Şeriata aykırı olduğunu ispata çalıştılar.

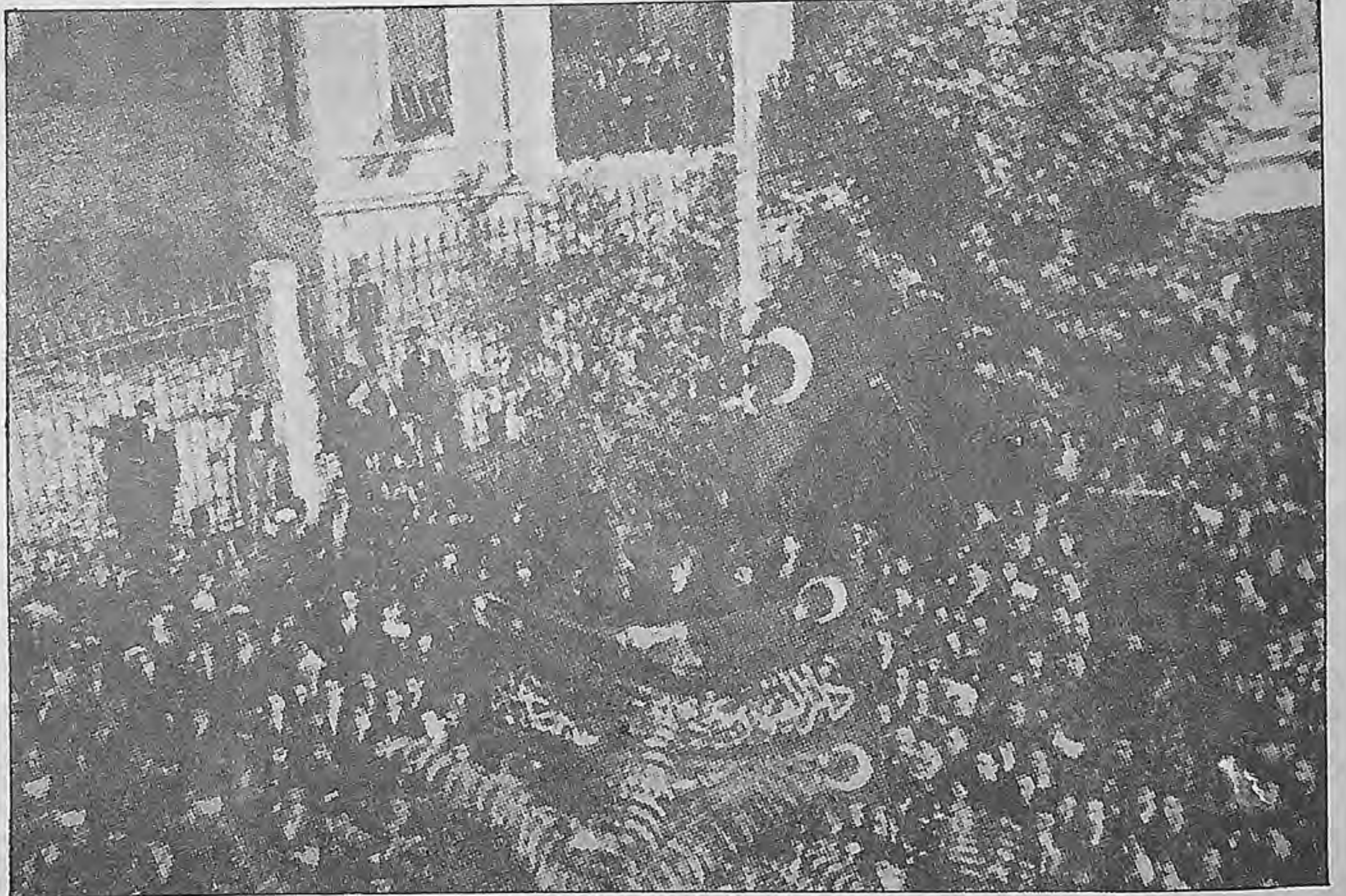
19. yüzyılın ikinci yarısında ve özellikle II. Abdülhamid döneminde geniş katılımlı öğrenci gösterilerinin yerini, bizzat öğrencilerin kurduğu ya da katıldığı dar siyasi gizli cemiyetlerin etkinlikleri aldı. Bunlardan ilki 1859 yılında ortaya çıkarılan ve Abdülmecid'i tahtan indirip yerine Abdülaziz'i çıkarmayı planlayan "Muhafaza-ı Şeriat" komitesidir. Beyazıt ve Sinekli medreselerinden bir grup öğrenci de "Kuleli Vakası" olarak adlandırılan bu faaliyet içinde yer aldılar.

Laik Osmanlı eğitim sistemi belirleyici olarak 19. yüzyılda kuruldu. 18. yüzyıldan itibaren kurulmaya başlanan ve Osmanlı ordusunun Batı'daki askeri kurum ve teknolojik gelişmelere uyum sağlaması için gerekli yönetici zabitleri yetiştirmeye yönelik olan askeri yüksek okullar, sivil bürokratik kadroları yetiştiren Mülkiye ile birlikte 19. yüzyılda Osmanlı yüksek öğrenimini temsil ediyorlardı. Üniversite (Darülfünun) ise düzenli olarak ancak 1900 yılından sonra faaliyete geçebildi.

ASKERİ TIBBİYE—HARBİYE GELENEĞİ

Öğrencilerin siyasal yöneliş ve eylemlerini büyük ölçüde okullardaki öğretim ve yönetim kadrosu belirliyordu. Bunun da etkisiyle belirli tutumlar belirli eğitim kurumlarıyla özdeşleşmişti. Ayrıca, askeri okul öğrencilerinin kendilerini devletin varlığını korumakla daha çok yükümlü hissederek, doğrudan politik manevralar içinde etkin olarak yer almalarının da sonucuyla bir "Askeri Tıbbiye" ve "Harbiye" geleneği oluştu. Harbiye öğrencileri Abdülaziz'in tahtan indirilmesi eylemine, askeri mektepler nazırı Süleyman Paşa ve zabitlerinin komutasında katıldılar. 1908 yılında Meşrutiyet'in yeniden ilân edilmesini sağlayan "İttihad ve Terakki Cemiyeti" 1889 yılında Askeri Tıbbiye öğrencileri tarafından okulun hamam ve mutfaklarına ait odun yığınları üzerinde akdedilen bir toplantı ile kuruldu. Askeri Tıbbiye ve Harbiye'de kurulan gizli cemiyetler, yurtdışından gelen neşriyatı Fransız Postahanesi'nden alarak dağıttılar, cami duvarlarına beyannameler yapıştırdılar, kadir gecesi Ayasofya Camii'nde "evrak-ı muzırra"lar yapıştırdılar, okulun duvarlarına geceleri kömürla slogan ve beyitler yazdılar...

Osmanlı orta öğrenim kurumlarındaki öğrenciler de yaşlarından beklenmeyen bir siyasal ilgi ve örgütlenme yeteneği gösterdiler. Kuleli Askeri İdadisi (Lisesi) öğrencileri

1902 yılında, teşkilatlanmasında İtalyan Karbonari Cemiyeti'ni kurdular. "Cemiyet-i İnkılâbiye" adlı diğer bir gizli cemiyet de 1904 yılında Mercan İdadisi talebeleri tarafından kuruldu. 1876 Anayasası'nı tekrar ilân ettirmek amacında olan Cemiyet, neşrettiği "Mecmua-ı İnkilâbiye" dergisini ve beyannameleri muhtelif semtlerde kapı ve pencere aralıklarından atmak suretiyle dağıtıyordu.

Bu dönemde, başlangıçta genel iktidar mücadelesi içindeki merkezler tarafından tesbit edilen politikaların uygulanmasına katılan öğrenci gençlik, süreç içinde giderek memleketin geleceği üzerine doğrudan tavır alışa varan bir politik gelişim seyri izledi. Öğrencilerin böyle bir politikleşme süreci içine girmesinde İmparatorluğun sürekli bir dağılma sorunu ile karşı karşıya olması en büyük etken oldu.

Ertuğrul ERBEK

- *43 Milyonluk Güney Kore'de nüfusun 2/3'si 30 yaşın altında...*
- *Okuma-yazma oranı % 98 ve lise düzeyi okul mezunlarının üçte biri üniversite eğitimi görüyor.*
- *ABD'nin ülkede Kore savaşının sona ermesinden bu yana 40.000 askeri bulunuyor.*
- *Gelişmekte olan ülkelerin en borçluları listesinin 4. sırasında yer alıyor. Ortalama işçi ücreti saat başına 2.50 dolardır. Bu Japonya'da 12.50 dolardır.*
- *Kişi başına düşen milli gelir ise 2.300 dolar.*

GÜNEY KORE'DE YANACAK OLAN OLİMPİYAT MEŞALESİ Mİ?

T. Özal'ın örnek gösterdiği Güney Kore'de halk huzursuz; hükümet aleyhtarı gösteriler yoğun çatışmalar şiddetli...

Güney Kore'de bir istikrarsizlık yaşanıyor.

88 Olimpiyatları hep gündemdeyse de, halk demokratik ve sivil bir yönetim isteğinden vazgeçmiyor.

BİR OLAYDAN HAREKETLE...

Geçtiğimiz Ocak ayında düzenlenen gösteriler sırasında tutuklanan öğrencilerden birinin polis işkencesi sonucu öldürülmesi üzerine olaya intihar süsü verilmek istenmiş, fakat başta öğrenciler olmak üzere kamuoyunun olaya sert tepki göstermesi ve hükümeti sorumlu tutması üzerine olayla ilgili 5 polis hakkında soruşturma açılmıştı. Bu durum Güney Kore Başbakanının olayda hükemetinin "siyasi manevra sorumluluğu" olduğunu kabul ederek istifa etmesine neden oluyordu.

Devlet Başkanı'nın ise işkence olayları konusunda tavır alıyor gözükmesinin nedeni kamuoyunun dikkatini anayasa tartışmaları üzerinden çekmekti.

Devlet Başkanı Chun Doo Hwan'ın görev süresi gelecek yıl sona eriyor Chun, yerine geçecek olan kendisiyle aynı partiden (Demokratik Adalet Partisi) aday olarak atanan Rah Tae Woo'nun "seçici kurul" tarafından seçilmesini (Chun'un kendisi de böyle seçilmişti.) istiyor. Muhalefet ise devlet başkanının halkın oyuyla seçilmesinden yana...

Güney Kore Anayasa'sında muhalefetin istediği türden bir değişiklik yapılmazsa Güney Kore'nin yeni devlet başkanı şimdiden kesinleşmiş demektir. Çünkü Güney Kore'de devlet başkanı bir seçici kurul tarafından belirleniyor. Kurulda ise çoğunluğa iktidardaki Demokratik Adalet Partisi yandaşları hakim. Demokratik Adalet Partisi'nin genel başkanı ve yeni devlet başkanı adayı emekli bir general olan Roh Tao Wag Chun'un da yakın arkadaşı. 1979'daki askeri darbenin başarılmasında Chun'a destek verdi. Muhalefet açısından ha Chun'un ha Roh'un seçilmesi durumu değiştirmeyecek. Rejim yine aynı rejim. Oysa muhalefetin istediği, demokratik ve sivil bir yönetim ve tabii devlet başkanının da halk tarafından seçilmesi...

PROTESTO GÖSTERİLERİ... OPERASYONLAR.... GÖZALTI VE TUTUKLAMALAR...

Muhalefet partilerinin iktidar partisini protesto edip, devlet başkanını demokratik seçimlere çağırmak amacıyla 9 Haziran'da yapacakları protesto gösterileri öncesi büyük operasyon yaşanıyor. 120 bin kişilik polis gücü ile diğer güvenlik kuvvetlerinin sabah başlattıkları geniş çaplı operasyonda 48 üniversite aranıyor, yüzlerce kişi gözaltına alınıyordu. Öğleden sonra ise öğrenciler üniversite kampüslerinde "kahrolsun askeri diktatörlük", "yankee go home" sloganlarını atıyorlardı. Özel timlerle takviyeli polis karşısında kaldırım taşları sökülerek, molotof koktey kullanılarak mücadele veriliyordu.

Muhalefetin gövdesini oluşturan Demokratik Anayasa Ulusal Koalisyonu dört koşul yerine getirilmediği takdirde gösterilerin devam edeceğini bildiriliyordu. Siyasi reform yapılması, butün siyasi tutukluların salıverilmesi, konuşma ve toplantı özgürlüğünün garanti altına alınması, gözyaşartıcı gazın yasaklanması dört koşulu oluşturuyordu.

Muhalefetin 9 Haziran'da yapılacağı söylenen gösterilerin engellenmesi üzerine protesto gösterilerinin 10 Haziran'da gerçekleşeceğini açıklaması polis arama ve baskıları arttırıyor, 2908 kişi gözaltına alınıyordu. Fakat gösteriler durdurulamıyor, öğrencilerin eylemleri önlenemiyordu. O kadar önleme rağmen bir grup öğrenci başkentteki bir polis karakoluna molotof koktey atarak ateşe veriyordu. Katolik Kilisesi'de Güney kore'deki muhalefet hareketlerini destekliyordu. Kilisenin Adalet Konseyi tarafından yayımlanan bildiride ise, halk gösterilerde yer almaya çağrılıyor ve "hükümetin politikası, halkın demokrasiye olan yoğun özlemi sonucunda başarısızlığa mahkumdur" deniliyordu.

11 Haziran'da Devlet Başkanı Chun Doo Hwan'ın 1980 yılında yönetime gelmesinden bu yana görülen en şiddetli çatışmalar yaşanıyordu. Başkent Seul'de, Masan, Kwangju, Inchan ve Pusan kent-

lerinde yoğun olarak çatışmalar sürüyor bu esnada 3841 kişi gözaltına alınıyordu Onbinlerce kişi sokaklarda "Demokrasi' diye bağırıyor, polisin gözyaşartıcı bomba ve yangın bombası kullanmasına karşılık kaldırım taşları, sopa ve şişelerle göstericiler kendilerini savunuyorlardı.

KİLİSEYİ İŞGAL

Çoğunluğunu öğrencilerin oluşturduğu protestocular Chun Doo Hwan'ın iktidarının ABD tarafından desteklendiğini söyleyerek "Askeri diktatörlük yıkılsın" sloganları atıyorlardı. Bu arada Seul'deki Myongdang kilisesi'ni işgal ediyorlardı. Öğrenciler yayımladıkları bir bildiride, mücadelenin askeri dikta yönetimi yıkılıncaya kadar süreceğini bildiriyorlardı. İşgalcilere ulaşmak isteyen 2000 muhalifde polis kordonunu yarmaya çalışıyor, 20 gösterici tutuklanıyordu. Muhalifler hükümet aleyhinde slogan atarlarken, 1500 dolayında bir başka muhalif topluluğu kilise yakınındaki caddeyi kapatarak takviye polis birliklerinin ulaşmasını engelliyordu. İşgalcilere bu şekilde destek verenleri polisin gözyaşartıcı bomba ile dağıtmaya çalıştığı sırada, kilisedekilere ilaç, gıda ve para yapdımı yapılıyordu. 5 günlük işgal eylemi sırasında öğrencilerle dayanışma içerisinde olduklarını göstermek için kilisenin çevresinde toplanan 10 bin büro memuru da gösteri düzenliyorlardı. 15 kişilik bir grup da kilisenin bir salonunda tüm siyasi tutukluların serbest bırakılması, ABD'nin Chun Doo Hwan'ın diktatörlüğünden desteğini çekmesi, devlet başkanının halkoyuyla seçilmesini öngören bir anayasa hazırlanması amacıyla açlık grevine başlayordu. Muhalefet çevreleri hükümetten gelen diyalog çağrısını koşula bağlamışlardı: Gözaltına alınanların serbest bırakılması

ORTA SINIFLAR

Öğrencilerin başlattıkları gösteriler artık orta sınıf halktan da aktif destek buluyordu. O güne kadar öğrenci hareketlerine pek fazla sempati göstermemiş olan orta sınıf, şimdi eylemlere arka çıkıyordu.

Ev kadınları, işadamları ve çeşitli sınıflardan seyirciler, oğulları ve kızlarının mücadelesinde seyirci olmaktan çıkıyor, protesto eylemlerine katılıyorlardı. Gözlemcilere göre Güney Kore halkının % 80'i kendini orta sınıftan görüyor. Askeri kaynaklı bazı baskıcı kurallar bu sınıfın da canını sıkmaya başlıyor.

Öğrenciler Myongdang katedralindeki oturma eylemine son verir vermez yerlerini öğrenci olmayan 10.000 protestocu alıyordu. Uzun zamandır sessiz olan bu çoğunluk hükümete ve müttefiği ABD'ye karşı muhalefetlerini marş ve şarkılarla caddeleri doldurarak başlatıyordu. Bir hafta içinde 50.000 kişi alanlardaydı. Protestoculardan bazıları "demokrat polisler gelin ve bize katılın" diye bağırıyorlardı.

Eylem içinde göstericiler isteklerinin demokrasi olduğunu söylüyorlar. Fakat oldukça az demokrasi geleneğine sahip olduğundan demokrasinin ne anlama geldiği kafalarda fazla açılmamış... "Kimin başkan olacağı önemli değil, önemli olan bizim demokrasiyi kazanmamız" diyor, 29 yaşındaki otomobil satıcısı... (Myongdang katedrali dışındaki direniş içerisinde batılı bir gazeteciyle yapılan konuşmadan). Ülkenin ana muhalefet partisi durumundaki Birleşik Demokratik Parti'nin lideri Kim Young Sam'da, basın açıklamasında şunları söylüyordu: "İlkin şu noktayı açıklığa kavuşturayım: Hükümetin demokrat insanları kitle halinde tutukladığı koşullarda bir diyalogu kabul etmemiz sözkonusu olamaz." (Gerçi eylül ayında hükümet ödünler verdi, uzlaştı, ve anayasa değişikliği görüşülmek üzere bir araya gelindi.)

Aslına bakılırsa, hükümet ile muhalefet arasındaki fark ideolojik olarak çok az... Ordu Kim Dae Sung'un tehlikeli bir solcu olduğunda ısrar etmesine karşın, Amerikan standartlarına göre liberal demokrat olarak kabul edilebilirdi. Kim Dae Jung, Güney Kore yönetimini Ordu'dan dolayı tasvip etmiyor. Yandaşı Kim Young Sam ise ileride Cumhurbaşkanı olma şansına sahip biri olarak nitelendiriliyor.

PROFESÖRLER: "HALKIN DİLEKLERİ GÖRMEZLİKTEN GELİNEMEZ"

19 Haziran'da 140 bin kişi sokaklarda hükümeti protesto ediyorlardı. Polis zırhlı araçlarla başkentteki Kore Üniversitesi'nin çevresini sararken üniversitede görevli 13 Profesör grevcilere destek amacıyla oturma eylemi yapıyorlardı.Yayımladıkları bildiride "Halkın dilekleri görmezlikten gelinemez" diyorlardı.

ABD'de toplumsal muhalefetin yaygınlaşmasından endişeli idi. Devlet Başkanı'na göstericilere karşı yumuşak tedbirler alınmasını tavsiye ediyorlardı.

Daha sonraki günlerde kitle halinde gözaltılar yerine şiddetin dozunu arttırıp az sayıda muhalif yakalama yöntemini seçtiği görüldü. Fakat binlerce üniversite öğrencisi Seul'de "askeri diktaya son" sloganı atmaya devam ettiler.

İktidar "olağanüstü önlemlere başvurmakla" muhalefeti tehdit ederken, muhalefet, Chun Doo Hwan yönetimine karşı tüm Köre ulusunu "direniş birliği"'ne çağırır.

Olaylar sürdükçe çatışmalara budist rahipler de katıldılar Bu arada, öğrenci olaylarının şiddetlenmesiyle birlikte boş şişeler (molotof kokteyli yapımında kullanılan) ve gaz maskeleri karaborsaya düştü.

Ülkede siyasi bunalımın artmaya başlamasıyla devlet başkanı Chun Doo Hwan daha önce görüşme talebini reddettiği, 8 Nisan'dan beri evinde göz hapsine tutulan muhalefet lideri Kim Dae Jung ile görüşmeyi kabul eden. Bunda Amerika'nın "yumuşama" sinyali rol oynamıştır. Görüşme tekliğinin kabulü, ABD'nin Güney Kore'ye gönderdiği özel temsilci Gaston Sigur'un temaslarıyla aynı zamana rastlar.

İŞÇİLER

Chun ile kim Young Sam'ın görüşmeleri de olumsuz sonuçlanır. Bunun üzerine muhalefet büyük bir demokrasi yürüyüşü düzenlemeye karar verir. Devlet Başkanının muhalefetin taleplerini kabul etmemesi üzerine (sadece kim Dae Jung'un salıverilmesi üzerinde anlaşılır.) Olaylara ilk kez işçiler de karışır.

29 haziran'daki büyük yürüyüşte ise çatışma çıkar. Çoğunluğunu öğrencilerin oluşturduğu bir başka grup da başbakanlık binası "Mavi Saray"a doğru yürümeye başlarken önleri binlerce polis tarafından kesilir. Muhalefet lideri gösteri öncesi gözaltına alınır. Aynı gün geç saatlerde bırakılırlar.

İktidar sözcüsü TV'de Anayasa'da gerekli değişikliklerin yapılacağını açıklar. Bu açıklama yönetim ile muhalefet arasındaki ilişkileri arttırır. Politik tutuklular için genel af getirilmesi de muhalefetin talepleri arasındadır. Öğrenciler ise Chun yönetimine güvenmemekte gelişmeleri temkinlilikle değerlendirmektedirler. Chun Daoo Hwan her ne kadar televizyondaki konuşmasında "görevimi 25 Şubat 1988'de doğrudan oyla seçilen başkana devredeceğim demişse" de öğrenciler kuşkuludur. "Askeri döktatörlük yıkılsın" diyen ülkenin 30 üniversitesinden gelen 20.000 öğrenci, Yanse Üniversite kampüsünde düzenlenen toplantıda, Chun'un reformları onaylaması halini değerlendirirler. Şayet bu bir kandırmaca politikası ise, izin verilmeyecektir.

CHUN'UN PARTİLER ÜSTÜLÜĞÜ!

Çatışmada yaralınıp hastanede ölen bir öğrencinin cenaze töreninden sonra başkanlık konutu Mavu Saray'a öğrencilerin yürümek istemesiyle Seul'de çıkan olaylara 1 milyon kişi katılır. Devlet Başkanı Chun Doo Hwan ise iktidardaki Demokratik Adalet Partisi liderliğinden istifa ederek kendi deyişiyle "partilerüstü" olur. YÖNETİM 2335 tutukluyu da serbest bırakmıştır.

Chun: 1930'da başkan Park Chung Hee'nin suikast sonucu öldürülmesinden doğan boşlukta iktidarıele geçirdi. Chun gücünü, 1981 yılındaki başkanlık seçimlerinde sağlamlaştırmıştı ki bu seçimler uskeri kanunların baskısı altında yapıldı. Göstermelik muhalefet partilerinin dışındaki partiler ise seçimlere alınmadılar. Doğrudan sorumlu olmasa bile, ailesinden kimselerin de adlarının karıştığı bazı mali skandallarla ilişkili olduğu söyleniyor. Güney Köre'li bir (üniversitede) ekonomist Chun'un kanuni eksiklikleri bulunduğunu, bu yüzden gücünü para ve şiddet üzerine kurduğunu, ayrıca yerini sağlama almak için polik ve güvenlik güçlerinden yararlandığını belirtiyor. Seul'lü bir öğrenci ise Amerika'nın Chun'dan desteğini çekmemesi halinde anti-amerikanizmin büyüyeceğini söylüyordu.

MÜCADELE İŞÇİLERLE DEVAM EDİYOR...

Temmuz ve Ağustos ülke çapında grevlerin yoğun olarak yaşandığı aylardır.

Daha iyi çalışma koşulları, bağımsız sendikalar kurma hakkı, ücretlerin yükseltilmesi isteğiyle 226 şirketin 40.000 işiçinin başlattığı grevler 54'ünün görüşmeler yoluyla bitmesi, 79'unun ise yeni başlamasıyla devam eder. seul'deki 2.000 işçi polisle çatışmaya girer. Chun işçileri ve işverenleri yumuşamaya çağırır.

Grevdeki tersane işçileri polisle çatışma sırasında ölen arkadaşlarının cenaze törenini istekleri kabul edilene değin yapmayacaklarını açıklarlar. Verdikleri ültümatomla İçişleri Bakanı ile olaydan sorumlu diğer yetkililerin görevden alınmasın yer alır. Grevleri lokavtlar izlerken ihracata yönelik Güney Kore ekonomisi ciddi olarak etkileniyor. Güney Kore artık hükümetin grevleri yaşadışı ilân ettiği, dış satım için işçi ücretlerini düşük tuttuğu Güney Kore olmaktan yavaş yavaş çıkıyordu. İpin ucunu kaçırdığını hisseden yönetim grevci işçilere bir tehdit savurur. "Demokratik reformlar tehlikeye girer". Arkasından büyük işyerlerine yapılan baskınlarla 175 kişi tutuklanır. İçişleri Bakın, işçi hareketlerinin tahammül edilebilir düzeyleri aştığını söyleyerek bundan böyle daha sert baskı önlemleri alınabileceğini belirtir. Öğrenciler ise tekrar devrededirler. 40 ayrı protesto gösterisi düzenlenir. Gösteriler Seul dışına taşar. Öğrenciler devlet başkanlığı seçimimin erken bir tarihe alınmasına rağmen, Chun Doo Hwan yönetimi istifa edinceye kadar gösterilerine devam edeceklerini bildirirler. Binlerce öğrenci çatışmalarında gözyaşartıcı bombaya karşı yangın bombaları ve taşlar kullanılır. Seul sokakları "askeri diktatörlüğe ölüm" ve "Özgürlük" sloganlarıyla inlemektedir.

GÜNEY KORE ÖRNEĞİ

Öğrenci hareketlerinin toplumsal muhalefetin diğer kesimlerini uyandırıcı etkisi Güney Kore'de net bir şekilde görülmektedir. Öğrencilerle başlayan yönetimi protesto gösterileri, demokratik anayasa ve seçim yasası istediği işçilerin talepleriyle örtüşmüş durumdadır. Gerçi bugün, Güney kore'de siyasi iktidarın ödünleriyle muhalefet diyaloga girişmiş, anayasa değişikliği tasarısı parlementoda tartışılmaya başlanmıştır. Geleneksel öğrenci hareketi Güney Kore'de her zaman için gündemdedir. Güney-Kore, hareketin öğrencilerle başladığı ama işçilerle devam ettiği güzel bir örnek olma yolundadır.

H. Haluk SAĞKAL

SEVDADIR

Göğü kucaklayıp getirdim sana
kokla
açılırsın

Solmuşsun
benzin sararmış
yorgun bir işçinin yüzüne benziyor yüzün
öyle bükük bakma bana

çam kolonyası getirdim sana
kentli dağlıların haklı sevdasını
bolu ormanlarından çarpan bir koku
sanki köroğlunun ter kokusu
aman kokusu, billah kokusu
Canlarım, canım benim

üzme kendini bu kadar
sana umudu öğretmeyenlerin suçu mu var
bak yeryüzü ne kadar geniş
ne kadar dar

Dur
akıtma gönlüm yaşını
gözünden öpücek bir yer bırak
oy bana en yakın
bana en uzak
sevgili yar
Hasretine vur beni
Giyecek çamaşır getirdim sana
adettir diye değil, sevdim diyedir
bağışla, eski biraz
bedenim uygundur diye bedenine
elimle yıkadım, ütüledim
elma ağacında kuruttum
Günler sarmal bir yay gibi
bunu unutma
Bahar annemizin yemenisindeki solgun çiçektir
bunu unutma
Seni ben heryerinden öperim
beni unutma

kadere inansaydım
sana inanırdım
Düşürmem sigaramın ucundaki külü ben
öyle kırık bakma bana
Caddeler nasıl da genişliyor
sana bunu söyleyecektim
Hadi kes büyüyen tırnaklarındaki kiri
sana bunu...
Oyy nasıl söyleyebilirim
deliren sevdamızın kısrak huyunu

Elimi tut
tuttururlar, o kadarına izin verirler
kahreden bir ayrılığın çılgınlığı değil bu
Bir isyanın kelepçeleşmiş resmidir parmaklarınız

sen İçerde
Ben dışarda
Oyyy mahpusluk mahpusluk...

arkadaş z. özger

EKİM DEVRİMİYLE 70 YIL

Önemli olayların yıldönümlerini değerlendirme vesilelerinde işin edebiyat tarafından çok bugüne ışık tutan yanlarına değinilmesi daha uygundur. Her geçen yıl sözkonusu olayın insanlığın uzun macerasındaki yeri yeni bir gözle görülecek, belki de farklı bir yere oturtulacaktır. Tarihin sürekli olarak yeniden ve yeniden yazılmasının bir nedeni de budur.

20. yüzyılın olayları arasında tarihsel önemi açısından herkesin üzerinde 1 numara olarak ittifak ettikleri tek olay 1917 Ekim Devrimi'dir. Bu olay dünya tarihinin akışını yeni bir mecraya oturtmuş, sayısız şekilde etkilemiş, kısacası dünya çapındaki ilişkiler ve çelişkiler yumağını köklü bir değişime uğratmıştır. O kadar ki bütün bu köklü değişiklikler ve bunların yan etkilerinin bütünlüklü bir analizi hiç tamamlanamamıştır. Ancak yukarıda belirttiğimiz nedenle esasen sonu olmayan bir süreçtir bu. Çünkü etkiler her an ve çeşitli prizmalardan geçerek yeni biçimler almaktadır. Ne var ki bu, bütünselliği kavramak yönünde çaba sarfetmekten kaçınmamız için bir neden değildir. Tam tersi girişilen her çaba bakışımızı genişletecek, bizi somut gerçekliğe yaklaştırarak gücümüzü artıracak, nihayet kendi düşünce sistemimizi olgunlaştıracaktır. Yani karşılığı çok yüksek olan bir çabadır bu.

Ekim Devrimi'nin önemli gördüğümüz birkaç yanı üzerinde durmak gerekirse, öncelik sırasına bakmadan ilk elde değinmeyi yeğlediklerimiz şunlardır.

DEVRİM DEVRİMDEN ÖNCE YAPILIR

Bu belki diğer devrimlerde, örneğin iktidar değişikliğinin uzun ve sıcak bir mücadeleyi izlediği ülkelerde çok daha rahat bir şekilde görülebilir. Ancak bu husus Sovyet devriminde de tüm diğerlerinde olduğu gibi geçerlidir. Kendi iradesini hakim kılacak gücü biriktirip bunu iyi yönetemeyen hiç kimse iktidarı ele alamaz. Kazara alsa da bu avantajını iyi kullanamaz ve aldığına pişman olur. İrade; kararlılık ve doğru politikalar ile hakim kılınır. İşte Ekim Devrimi'ni gerçekleştiren güç, bunu herşeyden önce kararlı iradesiyle mümkün kılmıştır. Bu irade halkın alternatif örgütlenmeleri olan halk meclislerinin, yani "Sovyet"lerin önemini taktir etmiş, bunları savunur ve öne çıkarırken kendi de gücünü artırmıştır. Bu halk örgütlenmeleri 1905 yılında yükselen devrimci dalga sürecinde de alternatif halk yönetiminin organları olmuştur. Devrimciler tarafından öne çıkarılmakla birlikte bunlar önemli bir ölçüde halkın ileri kesimleri arasından fışkıran örgütlenmelerdi. Ne var ki 1905'de "Sovyet" örgütlenmelerinin hayatı çok kısa oldu, çünkü devrimciler bunları koruyup geliştirecek gücü toplayıp örgütleyememişlerdi. Esasen deneyleri de yetersizdi. Karşı devrimci dalga hepsini silip süpürdü ama halkın belleğinde yeterli bir iz bırakmıştı. Sovyetler ve Potemkin Zırhlısı. Nitekim oniki yıl sonra daha da büyük bir krizle karşılaşınca yeniden pıtrak gibi çoğaldılar. Otokrasinin kışı sona ererken baharın verimli toprakları burjuva iktidarının yanısıra ikinci bir iktidarı, proletarya iktidarını da filizlendiriyordu. Bu bizi ikinci önemli noktaya getiriyor: İkili iktidar.

İKİLİ İKTİDAR SORUNU

Egemenlik hakim sınıfların fraksiyonları arasında değil de ezenlerle ezilenler arasında köklü bir şekilde el değiştirecekse, belli bir ikili iktidar döneminden geçilmesi kaçınılmazdır. Eski yönetenlerle yeni gelişen gücün asla uzlaşamayacağının bir ifadesidir bu. Yönetenler yeni muhalefetin yeni demokrasisine taviz vermek niyetinde değillerdir. Ama yeni demokrasi eski yönetimi giderek köşeye sıkıştırarak fiilen gelişmesini sürdürür. Nisan günleri ile Ekim Devrimi arasındaki süreçte Kerenski'nin burjuva hükümetiyle Sovyetlerin içiçe yaşaması ikili iktidarı kısa süreli de olsa tipik örneklerinden biridir. Lenin bunun çok uzun süremeyeceğini sezmiş, "Bütün İktidar Sovyetlere" sloganıyla burjuvazinin ipini çekmiştir. Aslında Temmuz'un sıcak günlerinde General Kornilov daha önce davranarak ikili iktidar sorununu burjuvaziden yana bir darbeyle çözmek istemiş, ama işçi ve asker Sovyetlerine yenilirken, bu mücadelenin en ön saflarında yer alan Bolşevikler de Sovyetlerde ağırlığı ele geçirerek Ekim Devrimi'nin ön koşullarını olgunlaştırmışlardır.

İkili iktidar döneminde halkın alternatif yönetimi kendi organlarını kurmuş, varlığını pekiştirmiş ve ikili durumu kendi lehine çözecek olanaklara kavuşmuştur. Böylesi bir süreç halk savaşlarında, örneğin Çin'de pek çok daha uzun sürmüş, muhalefet ve iktidar aşamalarının içiçe geçmesi burada çok daha belirgin tarzda görülmüştür.

SOSYALİZM LABORATUVARI

Ekim 1917 ve sonrası insanlık tarihinde sosyalizmin ilk laboratuvarı olmuştur. Söylendiğine göre Lenin Sovyet iktidarının 101'inci gününe rastlayan soğuk bir Ocak gününde karların üzerinde dansetmiştir. Çünkü yakın çağlarda halkın en uzun iktidarı Paris Komünü'nün kan ve barut içinde geçen 100 günüydü. Bunu aşmak bile o günlerde büyük bir olay olarak görülmüştür. Aylar birbirini kovaladıkça yeni rejim Kornilov, Denikin, Yudeniç ve Wrangel'in beyaz ordularını yenmek, savaş yıkıntılarının, salgın hastalıklarının, milyonları öldüren açlığın, pasif direnmelerin ve sabotajların üstesinden gelme; eğitim, maliye, dışişleri, sendikalar, ulaşım vb. tüm sorunları çözmek ve hepsinden önemlisi bunları yeni örgütlenmelerle yapmak zorundaydı.

Lenin,1905'i izleyen iç karatıcı gericilik yıllarında "herhalde bizim nesil devrimi hiç görmeyecek" diye hayıflanmıştı. Bütün ateşiyle işe sarıldığı günlerde devrimi rayına oturtmaya çalışırken ise kendi de dahil olmak üzere işte o nesil yok oluyordu. Ama bu öyle bir yok oluştu ki, yeni bir döneme can suyu veriyordu. Gerçekten de ateşten geçen bu ilk nesil uzun iç savaş yıllarında ve diğer mücadelelerde çok sayıda kurban verdi ve fiziki olarak yok olmaları yeri doldurulamayacak kayıplara yol açtı. 1917'nin üzerinden daha sekiz yıl geçmeden yeni kadroların oranı % 90'ı aşmıştı ve devrimi bunlarla ilerletmek daha zordu.

Yeni toplumun örgütlenmesi birçok sağ ve sol sapma tartışmalarına yol açtı. Esasen her türlü konuda alınması muhtemel herhangi bir tavır böylesi çatışmalara gebeydi. Ortada hiçbir örnek yoktu. Hoş, olsaydı da herhalde kopya edilecek değildi. Bu tartışmalar tarımın kollektifleştirilmesi ve hızlı sanayileşmenin nasıl sağlanacağı konuları ile sosyalist demokrasinin nasıl olması gerektiği konularında odaklaştı. Sovyet insanları bu konuda büyük acılar çekerek belli bir yolu açmaya çalıştılar. Diğer iki sorun şu veya bu ölçüde çözüldü ama özellikle sosyalist demokrasi konusu bugün de tüm yakıcılığıyla sürüyor. Ortaya çıkan deneyler ise tüm insanlığın ortak hazinesine yazılmıştır. Bu arada Sovyet insanının yeni rejime sahip çıktığının da belirtilmesi gerekir. Yoksa bu kadar çok düşmanı olan bir rejim hiçbir yolla yaşatılamazdı.

DÜNYA ÇAPINDA ETKİLER

Dünyanın coğrafi olarak yedide birinin emperyalist sistemin dışına çıkması çağımızın en büyük olayıydı. Kapitalizm artık alternatifiyle birlikte yaşamaya mahkumdu. Bu durum tüm ülkelerde büyük umutlar yarattı, bağımsızlık ve sosyalizm mücadelelerine güç kazandırdı. Herşeyden önce gericiliğe karşı kalıcı zaferler kazanmanın mümkün olduğu pratik olarak görüldü. Bunun yanısıra proletarya iktidarının yalnızca varlığı dahi, emperyalist sistem karşısında dünya çapında dengeleyici bir güç oldu. Faşizm ve sömürgeciliğe karşı mücadelelerde Sovyetlerin aktif destek sağlaması mücadele edenler için artık çok önemli bir faktördü. 1922'de Türkiye Kurtuluş Savaşı desteklendi. Bugün resmi tarih kitapları yazmasa da, Büyük Taarruzun başarıya ulaşmasında Sovyetlerin geniş mali ve askeri desteğinin ihmal edilemeyecek bir rolü olmuştur. 1936'da İspanya, 1960'a kadar Çin, sonra Küba, Vietnam, Nikaragua, şimdi de Güney Afrika'ya yardımları dünya çapında ilerici güçlere büyük katkıda bulundu. İkinci Dünya Savaşı'nda faşizmin yenilmesindeki payı da unutulmamalı. Öyle ki bu savaş, Birinci Dünya Savaşı'nın genişletilmiş bir devamından başka birşey değildi. Yalnız 1914'e yani emperyalistlerarası paylaşıma ek olarak, 1917 Ekim Devrimi'nden sonra kurulan ilk (ve 1945'e kadar tek) sosyalist devletin yok edilmesi de eklenmiş bulunuyordu. Yani eski hesaplar tamamlanma-

mış, tam tersine artmış, yeni boyutlar kazanmıştı. Savaşın sonunda, Nazi Almanya'sının yenilmesinde Sovyetler Birliği'nin birinci dereceden bir rolü oldu. Nitekim faşizmin tasfiye olması sömürgecilik sisteminin tasfiyesi için de daha elverişli bir zemin yarattı.

TEK ÜLKEDE SOSYALİZM VE HATALAR

Bolşevikler 1917'de iktidarı ele aldıklarında bunu uzun zaman tek başlarına elde tutamayacaklarına inanıyorlardı. O dönemde Lenin ve Troçki başta olmak üzere hepsi ileri sanayi ülkesi Almanya'da gerçekleşecek devrimin geri tarım ülkesi Rusya'daki devrimi ayakta tutup ileri götüreceğini düşünüyorlardı. Ama 1919'da Spartakistler feci şekilde ezildiler. Diğer Avrupa ülkelerindeki işçi hareketlilikleri de çok kısa sürede dağıldı. Birkaç yıl içinde tüm umutlar birbiri ardına sönünce işin başa düştüğü anlaşıldı. Tek ülkede sosyalizmin inşaasına girişildi. Çok kısa sürede sanayileşme gereği tüm halkın tüketimden feragat etmesini zorunlu kıldı. Bunun yarattığı muhalefet şiddeti doğurdu. Devrimden arta kalan son kadroların bir kısmı da burada eridi. Bir noktada sosyalist demokrasi üretici güçlerin gelişimine feda edildi. Ancak burada unutulmaması gereken bir durum vardır. Emperyalist güçlerin çok yoğun baskısı ve gericilerin sürekli sabotajları. Çarın gizli polisi Okhrana'nın ajanlarına son talimatı Bolşevik Partisi'ne girip üst kademelere çıkmalarıydı. Bunların varlığı biliniyor, ve sayıları binlerle ifade ediliyordu. Ama hızlı kollektifleşme yıllarında ve yaklaşan İkinci Dünya Savaşı öncesinde bunlar ayıklanacak diye belki yüz katı dürüst komünist - kimi de küçük hesaplarla - tasfiyeye uğradı. Bu tasfiye bütün dünyaya yayıldı. Bunlar tüm dünyada SBKP hakkında olumsuz bir imaj yaratırken, bağlı partileri de kuklalar durumuna düşürdü ve etkinliklerini yok etti. Ama diğer bir yandan bakınca, evlatlarını yemeyen hangi devrim olmuştur ki.

Yıllar geçtikçe demokrasiden fedakarlık edilemeyeceği anlaşılmaya başlandı. Çünkü sosyalist demokrasiden uzaklaşma halkın yaratıcı enerjisini yok eden, bürokratlaştıran, memurlaştıran bir tutumdu. İnisiyatif ve eleştiriyi barındırmayan her sistem durağanlaşmaya, ucundan bucağından kokuşmaya mahkumdur. Sovyetler Çin Kültür Devrimi'ne çok kızıyorlardı. Çünkü herşeyi nizami görmek isteyen bürokrat için böylesi bir kaos - o da gerçekten çığırından çıkmıştı - dehşet verici bir tabloydu. Sonuçta Çin de saçmalığa varan aşırılıklarını unuturken, SBKP'de bürokratik ayıplarını tartışmaya başladı,

Ekim Devrimi'nin 70'inci yılında sosyalist demokrasi gerçekleştirilebildiği oranda insanlık tarihinde daha onurlu bir sayfa açılacaktır.

Sinan YURDAKUL

Başkan Mao İnatçı devrimci, büyük öğretmen...

9 Eylül, Başkan Mao'nun 11. ölüm yıldönümüydü. Bu büyük lider ülkesinin o derece simgesi olmuştur ki, onu en azından birkaç kez anmadan Çin'i düşünmek olanaksızdır. Çağımıza damgasını vuran liderler arasında onun kadar mütevazi olan, buna karşın o derece büyük işler yapan çok azdır. Onu, kendisinin sık sık yaptığı gibi kısa birkaç çizgiyle anmaya çalışalım.

1. Başkan Mao Örnek Bir Öncüydü

Başkan Mao bir lider olarak her zaman tüm fiziki güçlükleri göğüslemiş, son derece sade bir günlük hayat yaşamış, içtenliğini kanıtlamıştı. Büyük yürüyüşte yürümüş, tahtada yatmış, yıllarca darı lapası yemiş, kısacası her türlü ayrıcalığı reddetmiştir. Bunun için sevilen ve güvenilen bir liderdi.

2. Başkan Mao Maoistti

Evet, kendisi Marksist, Leninist ve " hatta " Maoistti. Ve de Çinliydi. Öyle ki, binlerce kilometre uzakta oturup çaylarını yudumlarken, hayatlarında bir kez olsun görmemiş oldukları Çin hakkında karar veren Komintern uzmanlarının beyan ettikleri direktifleri asla kabul etmemiş, her zaman Çin için gerekli özgün politikaları üretmiş ve uygulamıştı. Çin halkının yüzyıllardan gelen mücadele geleneğini Marksizmle birleştirip başarılı bir strateji çizmişti.

3. Başkan Mao İnatçı Bir Devrimciydi

Mektuplarının birinde sınıf mücadelesinin daha 8883 yıl süreceğini yazmıştı. Tabii bu yalnızca işin uzun süreceğini ifade etmek için seçtiği bir yoldu. Amacı iktidarın alınmasıyla hiçbir şeyin bitmediğini, tam tersine sınıf mücadelesinin yeni ve bazen sinsi, bazen de daha sert biçimlerle süreceğini ifade etmekti. Nitekim 1958-1959 yıllarında öne attığı " İleriye Doğru Büyük Atılım" ın iflasından sonra iktidardan düşmüş, ama yılmayarak altmış yaşından sonra, 1965 yılında Kültür Devrimi'ni başlatmıştı.

4. Başkan Mao Konfiçyüs'e Karşıydı

Mao, Çin'in binlerce yılı aşıp gelen köklü bürokrasi geleneğini reddediyordu. Bu gelenek Konfiçyüs'ün " erdemli yöneticilerin erdemli yönetimi " prensibine dayanıyordu. Ama mesele yöneticinin erdemini ve namusunu denetlemek değil yönetenle yönetilen ayırımını kaldırmaktı. Mao en büyük bürokrasilerden biri haline gelme eğilimini görünce parti aygıtını da şiddetle eleştirdi. Öyle ki Kültür Devrimi'nde " Parti Merkezlerini Bombalayın" (İdeolojik anlamda) talimatını verdi.

5. Başkan Mao Bir Öğretmendi

En çetin sorunları bile basite indirir, neredeyse hap olarak sunardı. " Yüz çiçek açsın yüz fikir yarışsın ", " Halka doğru davranmanın sekiz yolu " , " Kalkınmanın dört ilkesi " , " Savaş kazanmanın onbir prensibi " vs. vs. gibi. Bunun uzun dönemde iyi mi, kötü mü olduğu tartışılır ama fikirlerini yüzmilyonlarca köylüye ulaştırabildiği de bir gerçektir. Yüzme öğrenmesi ve öğretmesi de ona özgü ifadeler hakkında iyi bir fikir verebilir. Şöyle anlatıyordu olayı : " Dikkat ettim insan hemen her suda yüzebilir. Ancak su donmuşsa yüzemez. Su kaynıyorsa da yüzemez. Keza su yalnız bir karış derinliğindeyse yine yüzemez. Ama bunun dışında her suda yüzülebilir." Bunu dedikten sonra kendisini Yangtze'nin bulanık sularına bırakıtı ve karşıya doğru yüzmeye başladı. Bu olay uzun süren bir inzivadan sonra Kültür devrimini başlatmak üzere gazetecilerin önünde kitle önüne ilk çıktığı günlere rastlar.

6. Onda Enginleri Fethetme Ruhu Vardı.

Başkan Mao bir işe girerken zorluklara değil olabilirliklere bakardı. Neresinden bakılırsa bakılsın 1950'lerde ve 60'larda Çin'de gerçekleştirilenleri 1920'lerde ve 30'larda hayal etmek dahi çok zordu. Ama her dönemde gereken yapılmalıdır. Çünkü küçük büyük tüm işler ancak yaparken olur. O halde kollar sıvanmalıdır.

7. Başkan Mao Halka Güvenirdi.

Başkan Mao uzun mücadelesinin birçok noktasında politik kadrolar arasında azınlıkta kalmıştı. Ama her seferinde doğrudan doğruya halka başvurarak büyük seferleri gerçekleştirdi. Çünkü doğru önderlikle insanların seferber edilebileceğini, bunu yapmak için de onlarla diyaloğun sıkı tutulması gerektiğini biliyordu. Yeter ki mesajlar iletilebilsindi. Doğru önderlik yalnızca siyasi çizginin iyi saptanabilmesi değil, bunun benimsetilebileceği güven ortamının da yaratılmasıdır. Güven liderliğin o kadar önkoşuludur ki, neredeyse ikincisi birincisinin somutlaşmış ifadesidir.

8. Başkan Mao Sekiz Maddede Anlatılamaz.

Onun uzun mücadelesi sınıflar mücadelesi için büyük bir okuma kitabıdır. Bu kitapta herkes için birşeyler vardır. Başkan Mao'yu anlatmanın şu kadar maddesi veya şu kadar prensibi yoktur. O tarihin en ön sırasındaki yerini almıştır.

Che Guevara

Arjantinli doktor, Kübalı binbaşı, Bolivyalı gerilla...

Arada bir düşünüyoruz yirminci yüzyılın şu fedaisini, kendi deyimiyle çağdaş Don Kişot'u. Ama o bazı devleri gerçekten yenmiş, bazı ejderhaların kafasını uçurmuş bir Don Kişot'tu. Yenildiği zaman da gerçek bir düşmanla çarpışarak öldü. Bu öyle bir yok oluştu ki, zaferin yolunu gösteriyor, Amerikan emperyalizminin ayakta tuttuğu kokuşmuş Latin rejimlerini korkudan titretiyordu.

Arjantinli doktor, Bolivyalı gerilla, Kübalı kahraman binbaşı vs., kısacası ezilmiş kıtanın bu onurlu insanı yüzmilyonlarca kişiye başını dik tutmanın yolunu gösteriyordu.

Onu en iyisi yine kendisi anlatsın. Aşağıdaki mektup son yolculuğuna çıkarken ailesine yolladığı son yazıdır.

AİLESİNE MEKTUP

Sevgili Canlar,

Birkez daha bacaklarımın arasında Rocinante'nin (Don Kişot'un atı - çev.) kemikleri fırlamış sağrılarını hissetmeye başladım. Yine elde kalkan yollara düşüyorum.

Yaklaşık on yıl kadar önce, size yine böyle bir veda mektubu yazmıştım. Hatırladığımca, daha iyi bir asker, daha iyi bir doktor olamamaktan yakınmıştım. Artık doktorlukla ilgilenmiyorum, ama öyle kötü bir asker değilim artık.

Çok daha bilinçli olmanın dışında, hiçbir şey değişmedi özünde; Marksizm anlayışım derinleşti ve netleşti. Özgürlük adına savaşanlar için tek çözüm yolunun silahlı mücadele olduğuna inanıyorum ve bu inanca uygun olarak davranıyorum.

Çokları bana maceracı diyecek, evet öyleyim - ama farklı bir türden - inançlarını doğrulamak için postunu tehlikeye atan türden...

Belki de bu benim son mektubum olacak. Ölmeye niyetim yok ama, mantıklı ihtimaller arasında bu da var. Öyle olursa, son kez kucaklarım sizleri.

Sizleri çok sevdim, yalnız bu sevgiyi nasıl ifade edeceğimi bilemedim; aşırı bir katılıkla kendi yöntemlerime bağlı kaldım, ve bazı kereler beni anlayamadığınızı sanıyorum. Beni anlamak kolay değildi, ama salt bugünlük olsun bana inanın.

Bir sanatçının dikkatiyle eksiklerini giderdiğim iradem taşıyacak artık sallanan bacaklarımı ve tükenmiş ciğerlerimi. Bunu yapacağım.

Arada bir düşünün yirminci yüzyılın şu fedaisini. Celia'yı, Roberto'yu, Juan Martin'i, Pototin'i, Beatriz'i, herkesi öperim.

Ve isyankar, başıboş oğlunuz sizi kucaklar.

Ernesto

BİR TARİHSEL KOPUŞ UĞRAĞI OLARAK '68

İnsanlar, yeni bir atılımın, bir **salto vitale**'nin eşiğine geldiklerini hissettiklerinde de, artık hiçbir atılıma kalkışamayacak kadar güçten düştüklerini idrak ettiklerinde de dönüp geçmişlerine bakmaksızın yapamazlar.

Toplumsal mücadelenin ilerlemesiyle kendi güç kaynaklarının uzağına savrulmuş, başlangıçtaki yaşantılarına yabancılaşmış, geçmiş tasarımlarıyla yaşamakta olduğu bugünkü somut gerçeklik arasında parçalanmış **bireyin** bakış açısından geçmiş, **tarih ötesi**, öncesiz ve sonrasız, imgelemde yaratılmış bir yapay bütünlüktür. Gerçeklikte artık bir kere daha ele geçmeyecek olan bu tasavvur edilmiş bütünlük, yenik birey için somut zamanın hergün yeniden dayattığı temel insani problemlerin zorlu mengenesinden kaçışın bir sığınağı, burjuva toplumunun gündelik ilişkilerinin gayri insani doğası içinde sürüklenişten onu kendi zihninde alakoyacak bir tutumak olarak, fantastik bir imgeler toplamı halinde durmaksızın yeniden ve yeniden üretilir. Geçmiş ile somut bugün arasındaki açıklık derinleştikçe, geçmiş eleştirinin nesnesi olan ilişkiler bütün gayri insanilikleri içinde vazgeçilmez yaşantılar halini alıp sıradanlaşıp bayağılaştıkça imge ile gerçek arasındaki bütün maddi toplumsal bağlantılar da kopar ve geçmişe bu öykünüş neredeyse hastalıklı bir sayıklamaya dönüşür.

Geçen yıl boyunca öğrencilerin ve işçilerin dağınık, tek tük, ama kendi döneminde ilk olmakla 68'i çağrıştıran mücadeleleri toplumsal mücadele gündemine kendileriyle birlikte böylesine sayıklamaları da sürükleyip getirdi. Bir ikisi dışta tutulacak olursa, '68 üstüne yazılıp çizilenleri deşelediğimizde, Cohn Bendit'lerin yerli karikatürlerinin çizdikleri geçmiş tasvirlerinin cilasını kazıdığımızda, bunların **tarihçikleri** maddeci tarih anlayışının mihengine vurduğumuzda bütün bu sayıklamaların gerisinde artık 68'deki nesnel, devrimci konumlarını yitirmiş, **establishment** çerçevesi içindeki yerlerine yerleşmiş, bir toplumsal kategori olarak burjuva aydınları zümresine dahil olmuş tek tek insanları buluruz. Onlar için fantastik bir imgeler toplamı olan geçmişleri, bugünkü somut mücadeleler bağlamında hiçbir **toplumsal** ve **pratik** anlamı olmayan, bütünüyle **öznel, bireysel** ve **tikel** bir yaşantıdır. Hiçbir toplumsal atılıma, geçmişle bugün arasında süreklilik kurarak geleceğe doğru hiçbir yönelişe tekabül etmez.

Ama insanlar, geleceğe doğru yeni bir atılımın eşiğindeyken de geçmişlerine bakmaksızın edemezler. Tıpkı uzun bir yolculuğa çıkmaya hazırlanırken olduğu gibi. Her yolculuk süreklilik içinde bir kopuştur. Varılacak yere doğru giderken geçmiş maddi ve entellektüel emeklerinin ürünlerini **kısmen** taşımaksızın hareket edemez ve çıkış noktasından kopmaksızın varacakları yere varamaz insanlar. Yeni yolculuğun nedeni belki bir göç, belki bir geri dönüş, belki bir keşif çabası olabilir. Ama, tıpkı evinden ayrılmakta olan yolcunun önceki yaşantılarını gözünün önünden geçirmesi, önceden edindiği eşyalardan bu yolculukta en gerekli olanlarını yanına alması gibi, tarihi yapan güçler de geleceğe, önceden edindikleri geçmiş emek ve mücadelelerinin ürünü olan fikirleri, hareket biçimleri, maddi ve entellektüel müktesebatıyla yönelir.

'68'de öğrenci hareketi kendi tarihine damgasını vuran bir kopuşla geçmişten geleceğe doğru savruldu. Dünyayı ve Türkiye'yi sarsan bu devrimci iklim içerisinde öğrenciler egemen ideolojiden ve devlete taparlıktan kitle halinde kopmaya ve ilk kez kitle halinde kendilerini yönetmeye başladılar.

Bu bakış açısından ise, geçmiş, bireysel imgelemin bir ürünü olan fantaziler toplamı değil, **hareket halindeki toplumsal güçlerin maddi ve manevi ilişkilerinin toplamıdır.** Ne bu geçmiş ilişkiler toplamı olmaksızın bir gelecekten sözedilebilir, ne de geleceğe bu geçmişten kopmaksızın varılabilir. Bu yüzden geleceğe aktarılan geçmiş bütünsel olamaz. Geçmiş bugüne ve geleceğe kendisini parçacıklar halindeki **evrensel** ve **asli** nitelikler olarak aktarır, geçmişten **eleştiri** yoluyla çıkartılan bu nitelikler bugünde ve gelecekte yeniden üretilir.

O zaman bugün, 1987 yılında, 68'den bize kalan asli nitelik, bugün de yaşar kalan geçmiş bölüntüsü nedir? Nedir, **soyut, tikel** ve **bireysel** olmayıp ta **pratik** ve **kollektif** olan? Bu sorunun cevabı 68'in yerel ve dünya-tarihsel şartlarının bir tahliliyle, öğrenci hareketinin kitlesel ve devrimci asli niteliklerinde bulunabilir.

'68 yılında bütün dünyada devrimci bir fırtına esti. Yalnızca Avrupa'nın başlıca merkezlerinde öğrenci hareketleri değil, Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinde devrimci ayaklanmalar başgösterirken, sosyalist ülkelerde de bürokrasilere karşı meydan okumalar yeraldı. Bir devrimci eleştiri dalgası tüm dünyanın entellektüel atmosferine egemen olurken, kitle mücadeleleri varolan egemen devletlerin dayanaklarını zorladı. **Mass media**'nın çarpıtarak da olsa yaymamazlık edemediği bütün bu devrimci mücadeleler toplamını devrimci kitleler kendi kafalarında düzelterek algıladı. **Bütün dünya devrimi tartışıyor ve devrimi yapmaya girişiyordu.** Türkiye'de bu dalgadan nasibini alacaktı.

Forumlar, Basit ve doğrudan demokrasi yoluyla kitle hareketinin sorunlarının ve hedeflerinin harekete katılan herkesçe ortaklaşa tartışıldığı ve kararlaştırıldığı öğrenci meclisleri oldular.

Öte yandan Türkiye'de aşağıda, toplumsal yapıda kapitalist gelişmenin yarattığı sınıf kutuplaşmaları durgun toplumsal yaşamı mücadelenin yanıcı maddeleriyle donatırken, yukarıda üst yapıda 27 Mayıs'la kazanılmış serbestlik içinde sosyalist düşünce kendisine yol açıyordu. Öğrenciler harekete geçtiklerinde kendilerini bu toplumsal ve entellektüel ortamın içinde buldular.

Bu ortam ve bunu yaratan şartlar artık tersinmez bir süreç olarak geride kaldı. Eski sloganlar, eski davranış kalıpları, eski örgütlenme şekilleri, eski beğeniler, eski duyarlılıklar, eski dostluklar; hepsi eski şartların ürünüdür ve bu şartlarla birlikte toplumun gündeminden kalkmıştır. Öğrenci hareketi için de aynı şey geçerlidir.

Ama '68'de öğrenci hareketi kendi tarihine damgasını vuran bir kopuşla geçmişten geleceğe doğru savruldu. Dünyayı ve Türkiye'yi saran bu devrimci iklim içerisinde öğrenciler egemen ideolojiden ve devlete taparlıktan kitle halinde kopmaya ve ilk kez kitle halinde kendilerini yönetmeye başladılar. Öğrenci hareketinin bugününe geçmişinden kalan ve yeniden üretilmeyi bekleyen asli öge bu olabilir.

'68'e kadar öğrenciler başlıca iki tipten örgütlenme tanımışlardı. Kendilerini üniversite yönetimine karşı temsil eden Öğrenci Birlikleri ile yandaşı oldukları fikirler çevresinde bir araya geldikleri tartışma kulüpleri. Ne var ki, öğrenciler bir kere düzenin ideolojisinden ve kurumlarından kopmaya başlayınca hareketleri yeni biçimler yaratmaksızın edemezdi. Ansızın yerden mantar biter gibi üniversiteleri **forumlar** sarar oldu. **Forum** yepyeni bir ilişki biçimine verilmiş eski bir Grekçe addı ve eskiyle ilişkisi bundan ibaretti. Avrupa'daki öğrenci hareketinden devralınmıştı ama evrensel karakteri nedeniyle başka hiçbir ilişki biçiminin olmadığı kadar yerli oldu ve öğrenci hareketine içselleşti.

Bir forum sonrası Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Bahçesi

Forumlar, 1971 yılına kadar, kitlesel öğrenci hareketinin kendini yönetme organları olarak öğrenci hareketinin tarihinde eşsiz bir yer tuttu. Bu organların iki bakımdan eşsiz olduğu söylenebilir. Birincisi bu organlar herhangi bir biçimsel kuralla belirlenmiş olmadığı halde, işleyişini öğrencilerin en kolayca kavradıkları yapılardı. Basit ve **doğrudan demokrasi** yoluyla kitle hareketinin sorunlarının ve hedeflerinin harekete katılan herkesçe ortaklaşa tartışıldığı ve kararlaştırıldığı öğrenci meclisleri oldular. Öğrenciler 1971 yılına kadar hükümet ve üniversite yönetimi karşısındaki bütün mücadelelerini bu forumlarda kararlaştırıp bu forumlar aracılığıyla uyguladılar. Bütün boykotlar, bütün kitlesel mücadele kararları ve forumlarda alındı. Bir forum kararına dayanmayan kitlesel bir öğrenci mücadelesi bu zaman aralığında parmakla sayılacak kadar azdır. Öteki gençlik örgütleri ancak bu forum kararlarıyla uygunlak gösterdikleri ölçüde hareketin öncülüğünü kavrayabildiler. DEV—GENÇ'in başarısı da büyük ölçüde bu forumlara dayanmasından kaynaklandı. Öte yandan bu forumlarda farklı eğilimlerdeki gençlik örgütleri ve gruplaşmaları başlangıçta her zaman eşit söz hakkına sahip oldular ve forumlar Türkiye tarihinin tanıdığı en demokratik kitle hareketi biçimleri haline geldiler.

İkinci olarak forumlar, hangi eğilime ve gruba bağlı olursa olsun insanların tek tek bireyler olarak içinde eşit hakka sahip oldukları

O güne kadar babasının ve öğretmeninin karşısında bile yüksek sesle fikrini açıklayamamış genç öğrenciler, forumlar içinde eleştirmeyi diledikleri her kişi ve kurumu içlerinden geldiği gibi eleştirmeyi, kendi bireysel tasarım ve özlemlerini kitleninkiyle bağlamayı öğrenip ilk kez kendi ayakları üzerine dikilip, topluluk içinde kendileri oldular. Temsilcilerini kendileri seçip, gerektiğinde kendileri alaşağı ettiler.

organlardı. Bu organlar içinde bireyler, bağlı bulundukları gençlik örgütleri içinde sahip olduklarından çok daha fazla özgürlük kazanarak özgür bireysel kimlikler edinme fırsatını da ilk kez elde ediyorlardı. O güne kadar babasının ve öğretmeninin karşısında bile yüksek sesle fikrini açıklayamamış genç öğrenciler, bu organlar içinde eleştirmeyi diledikleri her kişi ve kurumu içlerinden geldiği gibi eleştirmeyi, kendi biraysel tasarım ve özlemlerini kitleninkiyle bağlamayı öğrenip ilk kez kendi ayakları üzerine dikilip, topluluk içinde kendileri oldular. Temsilcilerini kendileri seçip, gerektiğinde kendileri alaşağı ettiler.

68'in asıl devrimci özü ve anlamı geleneksel ve toplumsal siyasi ilişkilerden bu kopuşundaydı. 68'de pratik olarak toplumsal ve devrimci olan buydu.

Egemen sınıfın toplumsal mücadeleyi ebediyen sona erdirmek için devrimci olan herşeyi toplumun belleğinden silmekle görevli ideolojik aygıtlarının çarpıtıp parçalayarak bir enkaz haline getirdiği geçmişten bu asli ögeyi kurtarabilirse öğrenci gençlik, kendi devrimci tarihinin başlangıçlarını yakalayabilir ve yeniden üretebilir. Geçmişten kalan tüzükler, teşkilat modelleri böyle bir canlı içeriğe yaslanmadıkça birer arşiv nesnesinden öteye bir değer taşımayacaktır. Geçmişten kalan bu asli ögeler dışındaki herşey, geleceğin çözüm bekleyen ve çözümü geçmişte bulunmayan sorunları olarak gençliğin kendi önünde ve kendi ellerindedir.

Ertuğrul KÜRKÇÜ

YÖNETEMİYORLAR!

Erken Seçim Krizinin Düşündürdükleri

Cumhuriyetin 64, Meşrutiyetin 79. yılındayız ve her geçen yıl daha büyük istikrarsızlıklar yaşıyoruz. Türkiye'nin kaderini ellerindebulunduranlarülkemizi yönetemiyorlar.Sorunlar çözülemiyor ve bunlar biriktikçe Türkiye'nin sürekli krizi derinleşiyor. Hakim sınıflar kendi aralarında alternatif üretemiyorlar.Bazen ürettiklerini sanıp birilerine sarılıyorlar ama kısa bir süre sonra militarizme başvuruyorlar. Her askeri yönetimin ardından da demokrasiye birkez daha kavuştuğumuz iddialarını dinlemek zorunda kalıyoruz. Ne zaman kaybettik de şimdi buluyoruz? Sıkıyönetimle restorasyon (!) dönemleri arasında geçen şu kısa tarihimizde neler yaşamadık ki.

Türkiye'de demokrasiye geçiş çabaları 1946'dan beri tüm sancılarıyla sürüyor. Cumhuriyeti kuran ve ilk yöneticileri olan kadrolar, İttihat Terakki'-nin 'tepeden inmeci' zihniyetini Cumhuriyet Halk Fırkası'na taşımışlar, 1930'lar ve 1940'ların ilk yarısı baskıcı bir tek parti yönetimi altında geçmiştir. 1946'da bazı büyük mülk sahiplerinin Demokrat Parti adı altındaki muhalefeti, bunalmış kitlelerce bir umut olarak görülmüş, ancak kısa sürede bu yeni partinin de adına lâyık olmadığı anlaşılmıştı. Yine de II. Dünya Savaşı sonrası Alman Nazizminin, İtalyan Faşizminin ve Japon Militarizminin yenilmesi genel olarak demokrasi güçlerinin lehine bir hava yaratmıştı. Nitekim ilk ciddi sendikalaşma 1946 yılında bu hava içinde gerçekleşmişti.

1946'da muhalefet olan Demokratlar 1950'de iktidara gelince, tek parti yönetiminin baskısının kalkacağını umanlar çok yanıldılar. Gerçi 1946-50 arası ileriye yönelik belli bir iyimserliği taşımak için uygun bir ortamdı. Ama 1950'lerin sonlarına gelirken görüldü ki; baskının her türü artık kökleşmiş, bazı devlet kurumlarında yerleşik hale gelmişti.

Devlet baskısının bu kadar artması elbetteki tesadüf değildi. Bu, gerçekte burjuva iktidarların Türkiye'yi yönetemediklerinin ifadesidir. Özetle, dışa bağımlı kapitalizmin iflasıdır. Bu iflas, birkaç nesildir Türkiye halkına yapılan zorlamanın her sefer geri teptiği, fakat sistemde herhangi bir değişiklik olmadığı için krizin yeniden yaşandığı bir tablodur. Ateş üzerinde ikide bir kaynayıp taşan bir tencere gibi.. Kimse ateşten indirmiyor. Arada bir su ekleniyor ve durulmuş gibi oluyor ama ateş hep yanmaya devam ediyor.

Egemen sınıfların Türkiye'yi yönetememesinin belli başlı nedenleri şu şekildesıralanabilir:

— Politik Bağımlılık: Kuşkusuz yöneticilerin hepsi, her zaman birebir talimat almıyor. Ama çıkarlarını isteyerek ABD'ninkilerle birleştirmiş olan bir yönetici gurup, bu ortaklıktaki insiyatif payını giderek yitirmektedir. Halkın istekleriyle ABD'nin istekleri arasında sıkışıp kalmakta, sonuçta ABD'nin isteklerini uygulamak için baskı ve zulme başvurmaktadır.

-- Ekonomik Bağımlılık:Türkiye'nin dış borçları 35 milyar dolara çıkmıştır. Türkiye, dünyanın en büyük 10 borçlusundan biridir. (Ne tuhaf bir ülke ki; bu ülkenin başbakanı bu durumdan iftiharla sözetmekte..) Bunun yanısıra üretim ve tüketim ithalata o kadar bağımlı hale gelmiştir ki; iç piyasada büyük darlıklar olmaması için hergün (Cumartesi-Pazar dahil) 30 milyon dolarlık ithalat yapılması gerekmektedir. YaniTürkiye hergün 30 milyon dolar bulmak zorundadır ve bu 30 milyon dolara, dış borçları ödemek için gereken miktar dahil değildir. Bu durumda IMF yönetimlerin yarı-resmi patronu olmaktadır.

-- Yönetici kalitesinin düşüklüğü: Burjuva politik organizasyonları her yerde kirli ve ikiyüzlü ilişkilerle doludur. Ama azgelişmiş ülkelerde bu daha da böyledir ve dürüst insanlar kısa sürede dışlanmaktadır. Politik ilkelerin kısa vadeli küçük çıkarlara kurban edilmesi çok daha açık ve pervasızca yapılmakta, sonuçta kötüler iyileri kovarak yönetim mevkilerine kurulmaktadır.

— Demokratik geleneğin zayıflığı: Türkiye burjuva demokratik geleneklerinin asgari ölçüde dahi yerleşmediği bir ülkedir. Bunların en önemlileri olan uzlaşma ve hukuka saygı ancak işe gelindiği zaman öne çıkarılan şeylerdir. Bir başka ifadeyle, geri Türkiye burjuvazisi uzun vadeli bir uzlaşmayı her zaman kısa vadeli çıkarlarına feda etmektedir.

— Halk Katılımının yokluğu: Bütün kararların çok küçük bir azınlığın lehine alındığı, gelir dağılımının sürekli bozulduğu, halkın emeğini giderek ucuza sattığı, örgütlenme ve söz söyleme hürriyetinin olmadığı bir ülkede yönetmek herşeye karşın kolay değildir. Ne olduğu belirsiz bir rejimin yöneticileri olarak kimsenin inanmadığı demokratik bir ülke olduğu iddiasıyla, ikinci sınıf muamele görmek hiç de hoş bir şey olmasa gerek.

-- Ekonominin Sağlıksızlığı: Türkiye ekonomisi son derece sağlıksız bir zeminde ayakta tutulmaktadır. Üretici sektör çok küçüktür. Bankacılık ve büyük sanayi sürekli destekle ayakta tutuluyor.Küçük işletmeler ise emeğin yok pahasına satılmasıyla ayakta duruyor. İhracat ite kaka yapılıyor. Pahalı ve verimsiz ekonomik faaliyetler tümüne yakınını ücretlilerin ödediği adaletsiz vergilerle karşılanmaktadır. İpotek edilmiş bir ekonominin üzerinde sağlıklı bir yönetim yürütülemez.

Bütün bu ve daha birçok nedenle Türkiye burjuvazisi ülkeyi yönetememektedir. Bu birçok bakıma çok kötüdür. Çünkü böylesi bir yönetime layık olmayan Türkiye halkına ızdırap çektirmektedir. Ancak bu kadar yıldan beri alternatif üretemedikleri de isbatlanmıştır.

Nitekim bunun son örneği erken seçim rezaletinde yaşanmıştır. Hukuk Fakültelerinde, anti-demokratik yasa örği diye ders olarak okutulacak bir yasayla erken seçime gitmeye kalkan siyasi iktidar, birden siyasi bir krize yol açmıştır. Bu arada sermaye yanlılarının paniği görülmeye değer bir şenlikti. Bu panik esnasında kimin ne yaptığı da pek anlaşılamadı.. Başbakan, önseçimle aday tespitini engelleyen maddenin SHP Genel Başkanı Erdal İnönü tarafından talep edildiğini söyledi. İnönü bunu yalanladıysa da, SHP'nin aday tespitini nasıl yangından mal kaçırır gibi gerçeklestirdiği düşünüldüğünde, iddialar karşısında acaba dememek elde değil. Öte yandan yasayı'anında' imzalayan Cumhurbaşkanı değilmiş gibi, Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra durumun kurtarılması için önerilen ilk isim yine Cumhurbaşkanı oluyor. vs. vs.

Bütün bu olaylara bakıldığında bir kez daha anlaşılıyor ki, Türkiye burjuvazisi bu ülkeyi yönetemiyor. Geriye de emekçi halkın alternatif üretmesinden baska hiçbir çıkış yolu görünmüyor.

DEMOKRASİ MÜCADELESİNE ADANMIŞ BİR ÖMÜR

BEHİCE BORAN

Türkiye sosyalist hareketinin sembol isimlerinden Behice Boran 10 Ekim günü Brüksel'de, sürgünde öldü.

Behice Boran, elli yıldır ülkedeki sınıf mücadelesinin her aşamasında, kendi çizgisini kararlılıkla savunmuş, en ön saflarda yer almıştır.

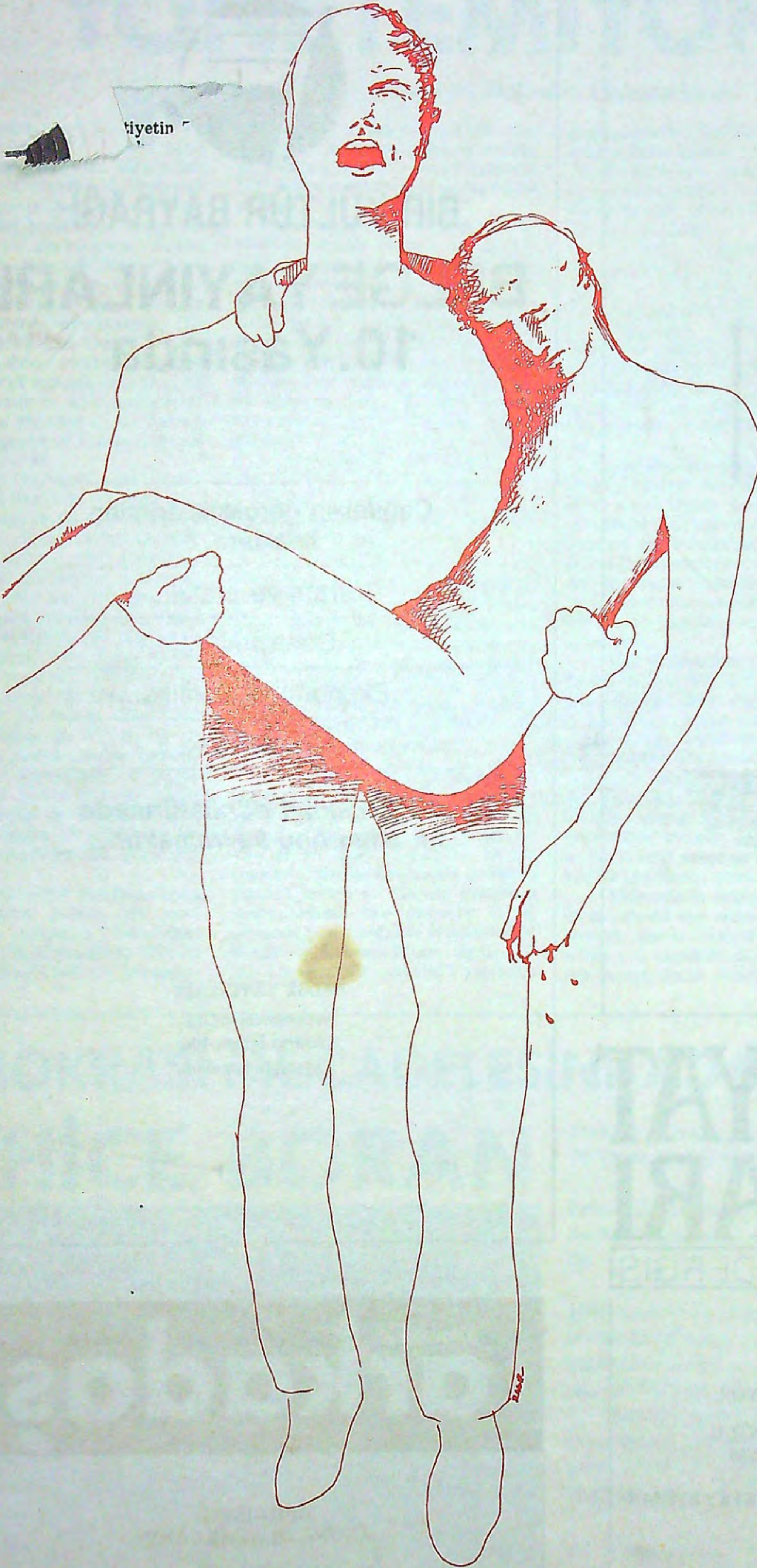
1950'lerde O'nu Amerikan emperyalizminin Kore'de tezgahladığı oyuna karşı mücadele verirken görüyoruz.1960'larda işçi sınıfının örgütlenmesinde bir lider, meydanlarda Amerikan emperyalizmine, NATO'ya ve sömürüye karşı güçlü bir sestir Behice Boran... 12 Mart'da, sıkıyönetim mahkemelerinde Partisinin görüşlerini savunurken geri adım atmayan örnek bir insandır Boran.. '70'li yıllar boyunca yine Partisinin ön saflarında yürüyen, 1 Mayıs yasaklarını tanımayan onurlu bir aydındır O.

Ve Behice Boran, 12 Eylül sonrasında sürgünde de mücadelesini sürdüren kararlı bir sosyalisttir. Kendisinden önceki birçok sosyalist aydın gibi O da çok sevdiği ülkesinden uzaklarda ve görev başında yaşama gözlerini yummuştur.

Anısı önünde saygıyla eğiliyoruz.

AŞKLA, SANA

alnını
dağ ateşiyle ısıtan
yüzünü
kanla yıkayan dostum
senin
uyurken dudağında gülümseyen bordo gül
benim kalbini harmanlayan isyan olsun
şimdi dingin gövende
uğrultuyla büyüyen sessizlik
birgün benim elimde
patlamaya sabırsız mavzer olsun
başını omzuma yasla
göğsümde taşıyayım seni
gövdem gövdene can olsun

(.....)

beni umutsuz koma
tarihle avutma beni
çünkü aşkla sınanmışım sana
sana yangınla, suyla, ateşle
ölümle, yaprakla, şiirle sınanmışım
ey yaşarken kanayan acı
şimşekli gök, tufan, kan fırtınası
uçurum kıyısında hızla büyüyen ot
yapraksız bir ölümün anısı için
körpecik kuzuların derisi için
beni tarihle avutma
umutsuz koma beni

akıtsam deliren sevdamı
köpürür mü hayatı besleyen su

ey benim
yedi başlı kartalım
her başını
bir dağ başlangıcında koyanım
senin
böyle diri bir akarsu gibi kıvrılan gövdendir
bizim aşkımızı solduranların korkusu
çünki elbette bir su
kendi akacağı toprağın sertliğini bilir
ve suyun gövdesiyle yırtılınca toprak
artık ırmak mı ne denir
işte devrim
ona benzer bir akışın hızına denir
yarın ne olur bilirim ben
bahar gelir, otlar büyür
ölüm de yapraklanır
bir dağ bulur uzun uzun bakarım
bir çam ağacı gölgesi
güzel kokular veren
bir damla güneş görünce
sana da gülümseyeceğim yarın

şimdi senin uzanıp yattığın otlarda
yarın yeni bir yeşillik büyüyecek

ARKADAŞ Z. ÖZGER